

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Ladislav Melich

**Mezinárodní spolupráce teroristických skupin třetí vlny
terorismu**

Bakalářská práce

Praha 2010

Autor práce: **Ladislav Melich**

Vedoucí práce: **PhDr. Vít Střítecký M.Phil.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2010**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

MELICH, Ladislav. *Mezinárodní spolupráce teroristických skupin třetí vlny terorismu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, 2010. 56 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Vít Střítecký M.Phil.

Anotace

Tématem této bakalářské práce je „Mezinárodní spolupráce teroristických skupin třetí vlny terorismu“. Teoretickým východiskem práce je teorie Davida C. Rapoport, který rozdělil moderní terorismus do čtyř vln. Tato práce se zabývá třetí vlnou, jejímž charakteristickým rysem je mezinárodní spolupráce. Po představení teorie vln se práce zaměřuje na vybrané teroristické organizace třetí vlny, především Irskou republikánskou armádu (IRA), baskickou organizaci Baskicko a svoboda (ETA) a Organizaci pro osvobození Palestiny (OOP). Největší důraz je kladen na mezinárodní spolupráci těchto skupin, financování a podporu. Výzkumným záměrem je zjistit, zda má tato mezinárodní spolupráce vliv na efektivitu teroristické činnosti ETA a IRA.

Annotation

The topic of this bachelor thesis is „An international cooperation of the terrorist organizations in the third wave of terrorism“. David C. Rapoport's theory of dividing the modern terrorism into four waves has been a major theoretical resource of the thesis. The thesis focuses on the third wave with its main feature - international cooperation. After the initial characterization of the wave theory the thesis concentrates on several terrorist organizations of the third wave, especially The Irish Republican Army (IRA), Basque Homeland and Freedom (ETA) and The Palestine Liberation Organization (PLO). Major emphasis has been given to the international cooperation of these organizations, their financing and support. The original research aims to reveal the impact of this cooperation on the effectivity of the terrorist activity of ETA and IRA.

Klíčová slova

Terorismus, teroristické organizace, mezinárodní spolupráce, IRA, ETA, OOP

Keywords

Terrorism, terrorist organizations, international cooperation, IRA, ETA, PLO

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v repozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem. Dále prohlašuji, že předkládaná práce splňuje požadavky na rozsah bakalářské práce.

V Praze dne.....Ladislav Melich

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Vítu Stříteckému za vedení mé práce a dále rodině a přátelům, kteří mi pomohli s nezbytnými doplňky práce.

Obsah:

Obsah.....	7
Schválený projekt práce.....	8
Úvod.....	12
1. Teorie vln moderního terorismu Davida C. Rapoporty.....	14
1.1. První vlna.....	15
1.2. Druhá vlna.....	16
1.3. Třetí vlna.....	18
1.4. Čtvrtá vlna.....	21
2. Teroristické organizace třetí vlny.....	25
2.1. ETA.....	26
2.1.1. Historický vývoj.....	26
2.1.2. Financování a podpora.....	29
2.2. IRA.....	30
2.2.1. Historický vývoj.....	30
2.2.2. Financování a podpora.....	33
2.3. OOP.....	36
2.3.1. Historický vývoj.....	36
2.3.2. Financování a podpora.....	39
3. Mezinárodní spolupráce.....	41
3.1. Mezinárodní spojení OOP a evropských teroristických skupin.....	41
3.2. ETA a IRA a evropská spolupráce.....	45
3.3. Vliv spolupráce na efektivitu teroristické činnosti.....	48
Závěr.....	50
Summary.....	52
Zdroje a literatura.....	53

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd

Institut politologických studií

Katedra mezinárodních vztahů

Mezinárodní spolupráce teroristických skupin třetí vlny terorismu

Projekt bakalářské práce

Ladislav Melich

2. ročník PMV

LS 2008/2009

Praha 2009

Vedoucí práce: PhDr. Vít Střítecký

Teoretickým východiskem pro moji bakalářskou práci bude teorie vln Davida C. Rapoporta, který rozčlenil vývoj teroristických subjektů do čtyř vln. Každá z těchto vln má svůj specifický rys, podle kterého je možno tyto vlny definovat. Specifikem první vlny, tzv. anarchistické, bylo zaměření teroristů na prominentní úředníky či politiky. Důležité bylo také využívání nových možností komunikace a logistiky. Druhá vlna, tzv. antikoloniální, se zaměřovala nově především na policejní a vojenské cíle. S ohledem na růst vlivu médií si teroristé uvědomovali jejich důležitost a vliv na veřejné mínění. Rostl rovněž význam podpory ze strany diaspor či jiných zainteresovaných států. V mé bakalářské práci se zaměřím na třetí vlnu terorismu, jíž označuje autor konceptu jako levicově nacionalistickou či separatistickou. Specifickým rysem třetí vlny je především mezinárodní spolupráce mezi těmito subjekty, která je jedním z možných předstupňů globálního terorismu čtvrté vlny, tzv. náboženské.

Do třetí vlny, kterou se hodlám v bakalářské práci zabývat, patří především evropské teroristické organizace s levicovým zaměřením, například Frakce Rudé Armády (RAF) v západním Německu, Rudé brigády v Itálii, či Přímá Akce ve Francii, ale také levicové skupiny s nacionalistickým, či etnicko-separatistickým zaměřením, mezi něž můžeme počítat především organizace ETA ve Španělsku, IRA ve Velké Británii či OOP na Blízkém východě.

Zvláště na tyto tři posledně jmenované organizace, jejich vzájemnou spolupráci a spolupráci s jinými teroristickými skupinami třetí vlny, jakož i na jejich podporu různými jinými subjekty z domácího i zahraničního prostředí, bych se chtěl zaměřit v bakalářské práci.

Výstupem bude analytická studie, ve které budu zkoumat mezinárodní spolupráci skupin ETA, IRA, OOP a dalších skupin třetí vlny terorismu, domácí i zahraniční podporu těmito subjektům a způsoby jejich financování.

Cílem mé bakalářské práce bude vyzkoumat parametry mezinárodní spolupráce teroristických skupin třetí vlny terorismu, pro kterou je tato mezinárodní spolupráce charakteristická. Dále bych chtěl vyzkoumat, zda tato kooperace měla vliv na úspěšnost při prosazování jejich cílů.

Z hlediska zdrojů a literatury budu v bakalářské práci vycházet z již známých komplexních monografií o terorismu, odborných studií týkajících se

teroristických organizací i z odborných časopisů. Výběr z těchto zdrojů uvádím dole.

Osnova:

1. Úvod
2. Teorie vln Davida C. Rapoporty
  - 2.1. První vlna
  - 2.2. Druhá vlna
  - 2.3. Třetí vlna
  - 2.4. Čtvrtá vlna
3. Třetí vlna
  - 3.1. ETA
  - 3.2. IRA
  - 3.3. OOP
  - 3.4. Ostatní organizace třetí vlny
4. Mezinárodní spolupráce
  - 4.1. Podpora skupin ETA, IRA a OOP
  - 4.2. Vzájemná spolupráce
  - 4.3. Spolupráce s ostatními teroristickými skupinami
  - 4.4. Úspěšnost vlivem mezinárodní spolupráce
5. Závěr

Zdroje:

Literatura neperiodická:

Becker, Jullian. *The Rise and Fall of the Palestine Liberation Organization*. London: Weidenfeld and Nicolson 1984.

Bonanate, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus 1997.

Carr, Caleb. *Dějiny terorismu: dějiny války proti civilistům*. Praha: Práh 2002.

Crenshaw, Marsha, Pimlott, John (eds.). *Encyklopedie světový terorismus*. Praha: Svojtka a Co. 2001.

Daňková, Šárka. *RAF – Frakce Rudé Armády: tři generace teroristů*. Praha: NLN 2006.

- Eichler, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: MO ČR 2006.
- Eichler, Jan. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha: Karolinum 2007.
- Frank, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton 2006.
- Hoffman, Bruce. *Inside Terrorism*. New York: Columbia University Press 2006.
- O'Brian, Brendan. *Dlouhý boj: IRA & Sinn Féin: od ozbrojeného boje k mírovým rozhovorům*. Brno: „Zvláštní vydání...“ 2003.
- Post, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. New York: Palgrave Macmillan 2009.
- Rapoport, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, <http://www.international.ucla.edu/cms/files/Rapoport-Four-Waves-of-Modern-Terrorism.pdf>, staženo 16.6.2009
- Souleimanov, Emil (ed.). *Terorismus: válka proti státu*. Praha: Eurolex Bohemia 2006.
- Strmiska, Maxmilián. *Politický terorismus*. Brno: MPÚ 1996.
- Strmiska, Maxmilián. *Smrtonosné vlastenectví*. Brno: MPÚ 2001.
- Strmiska, Maxmilián. *Terorismus a demokracie*. Brno: MPÚ 2001.
- Thackrah, John R. *Dictionary of Terrorism*. London: Routledge 2004.

Literatura periodická:

Adelphi Papers

Mezinárodní politika

Mezinárodní vztahy

Perspectives on Terrorism

Security Dialog

Security Studies

Studies in Conflict & Terrorism

Survival

Terrorism and Political Violence

.....

podpis

.....

podpis vedoucího práce

Úvod

Terorismus se po jedenáctém září 2001 stal rozšířeným tématem mezi odbornou i laickou veřejností. Rozbíhají se i diskuse, zda je terorismus 21. století stále prostředkem k dosažení určitých cílů, nebo jestli se stává rozšířeným fenoménem sám o sobě. Definic terorismu existuje mnoho, stejně jako teoretických konceptů týkajících se terorismu. Terorismus jako takový je také chápán jinak různými badateli a zasazován do jiných kontextů. Někdo ho zasazuje do oblastí politologie, někdo spatřuje v terorismu nepřerušovaný boj v dějinách, který by měl být zkoumán v rámci vojenské historie.¹

Teoretickým východiskem pro moji bakalářskou práci bude teorie vln Davida C. Rapoport, který se zabývá moderním terorismem. Moderní terorismus rozčleňuje do čtyř vln, z nichž každá má své specifické znaky. První vlna začíná po roce 1880 a označuje se jako anarchistická. Další vlny následovaly: tzv. antikoloniální, dále levicová nebo levicově nacionalistická a poslední a v současné době aktuální vlna náboženská.²

Zde se zaměřím na třetí, tzv. levicovou vlnu. Jedním z rysů třetí vlny moderního terorismu je mezinárodní spolupráce mezi teroristickými skupinami jako předstupeň globálního terorismu. Mezi teroristické organizace třetí vlny patří jak levicově nacionalisticko-separatistické skupiny, především pak baskická ETA, Irská republikánská armáda či Organizace pro osvobození Palestiny, tak i čistě revoluční strany fungující především v západních demokraciích – Frakce Rudé Armády ve Spolkové republice, Rudé Brigády v Itálii, či Přímá Akce ve Francii.

Ve své práci se budu zabývat především prvními třemi jmenovanými organizacemi. Irská republikánská armáda a baskická separatistická skupina ETA patří k nejdéle trvajícím teroristickým skupinám v Evropě, a už proto je zajímavé a důležité se jimi zabývat. Organizace pro osvobození Palestiny zastupuje zájmy palestinského lidu, který se už několik generací snaží získat vlastní stát, a OOP proto v minulosti neváhala používat ozbrojené násilí k dosažení tohoto cíle. Svou

---

¹ CARR, Caleb. *Dějiny terorismu: dějiny války proti civilistům*. Praha: Práh, 2002, s. 10

² RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*. UCLA, Department of political science, 2004. Dostupné online: <http://www.international.ucla.edu/cms/files/Rapoport-Four-Waves-of-Modern-Terrorism.pdf>, s. 47

spoluprací s evropskými teroristy dokázala vnést některé blízkovýchodní aspekty na evropskou půdu a ovlivňovala tak i dění na starém kontinentě.

Po této úvodní části v první kapitole přiblížím Rapoportův teoretický koncept čtyř vln moderního terorismu. Představím zvláště každou vlnu, její charakteristické a odlišující znaky, převládající způsob boje a taktiku. Dále uvedu příklady teroristické činnosti každé vlny a nastíním problematiku mezinárodní protiteroristické spolupráce. V další kapitole se zaměřím právě na třetí vlnu. Nejprve vypíši možné příčiny vzniku této vlny a vyjmenuji nejdůležitější organizace, které je možné podle Rapoportovy teorie považovat za organizace třetí vlny. V podkapitolách představím vybrané organizace – ETA, IRA a OOP – a popíšu jejich stručnou historii především se zaměřením na strategii a taktiku při teroristické činnosti. Dále se budu zabývat i financováním a domácí i zahraniční podporou těchto skupin. Ve třetí kapitole se budu zabývat samotnou mezinárodní spoluprací především prvních tří jmenovaných skupin. V první podkapitole bych chtěl vystihnout hlavní momenty spolupráce OOP s evropskými teroristickými organizacemi třetí vlny a v další podkapitole mezinárodní spolupráci ETA a IRA a jejich mezinárodní napojení i na jiné skupiny nebo státy. Ve třetí podkapitole se pokusím zjistit, zda mezinárodní spolupráce vybraných skupin – v tomto případě ETA a IRA – měla vliv na činnost těchto skupin.

Cílem mé bakalářské práce bude vyzkoumat parametry mezinárodní spolupráce teroristických skupin třetí vlny terorismu, pro kterou je tato mezinárodní spolupráce charakteristická a vliv mezinárodní spolupráce na efektivitu teroristické činnosti. Tuto efektivitu budu zkoumat na dvou významných subjektech třetí vlny – Irské republikánské armádě a organizaci Baskicko a svoboda (ETA).

Z metodologického hlediska bude tato bakalářská práce případovou studií. Případem bude mezinárodní spolupráce teroristických skupin třetí vlny. Rapoportův teoretický koncept čtyř vln moderního terorismu poslouží jako základ pro tuto studii, mezinárodní spolupráce jako odlišující rys třetí vlny specifikuje daný výzkumný záměr. Jako hlavní proměnné jsem si vybral známé teroristické organizace třetí vlny – Irskou republikánskou armádu a baskickou organizaci ETA. Stanovenou hypotézou je to, že mezinárodní spolupráce těchto dvou posledně jmenovaných skupin měla vliv na efektivitu jejich teroristické činnosti.

1. Teorie vln moderního terorismu Davida C. Rapoporty

Teorie vln nezkoumá výskyt teroru či terorismu v celých dějinách, zkoumá pouze moderní terorismus. Za moderní terorismus autor označuje politicky motivované násilí, které se objevuje poprvé v Rusku v 80. letech 19. století, ale později se rozšiřuje i na Balkán a do západní Evropy.³ Tato první vlna, která byla iniciována zprvu ruskými anarchisty, je charakteristická útoky na prominentní osoby režimu. Podle Rapoporty byla tato „anarchistická vlna“ první globální nebo skutečně mezinárodní teroristickou zkušeností v dějinách.⁴ Antikoloniální vlna začíná podle autora ve 20. letech 20. století a trvá asi čtyřicet let. Následuje tzv. levicová vlna, která ztrácí na síle až v závěru století. Z této vlny zůstává aktivních do dneška jen několik skupin např. ve Španělsku, Spojeném království, Peru a Kolumbii. Podle autora vzniká kolem roku 1979 nová, tentokrát tzv. náboženská vlna, která by mohla podle vzorů předchozích vln zmizet okolo roku 2025, kdy by se mohla objevit nová vlna. Podle Rapoporty je „teror hluboce zakořeněn v moderní kultuře“.⁵

Nejprve je třeba se zaměřit na to, co je to vlastně vlna. Podle Rapoporty je vlna „...cyklus aktivity v určitém časovém období ... charakterizovaný fázemi expanze i kontrakce“.⁶ Hlavním rysem těchto vln je jejich mezinárodní charakter. Podle jmen jednotlivých vln však můžeme rozlišit i dominantní rys každé z nich, který však není rysem jediným. Ve všech vlnách se například objevuje nacionalistický element. U druhé vlny je jasné, že všechny skupiny byly nacionalistické, ale protože šlo především o vymanění se z područí koloniálních velmocí, nazýváme tuto vlnu antikoloniální. Podle Rapoporty trvaly první tři vlny každá přibližně jednu generaci. To nám naznačuje, že trvání těchto skupin záleží často na cyklu lidského života. Myšlenky, které jsou blízké generaci rodičů, už nejsou atraktivní pro jejich děti. Jerrold M. Post říká, že záleží na vztahu mladé generace k rodičům a také na vztahu rodičovské generace k stávajícímu režimu.

---

³ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 47

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid., překlad autora

Podle různé kombinace těchto parametrů může vzniknout náchylnost nové generace především ke dvěma druhům terorismu. Prvním druhem terorismu je sociálně-revoluční, který z logiky neloajality k rodičovské generaci obvykle nevydrží déle než jednu generaci. V tomto případě bývá rodičovská generace naopak loajální ke stávajícímu režimu. Příkladem takového typu mohou být organizace RAF nebo Rudé Brigády. Druhým typem je nacionalisticko-separatistický terorismus, předpokladem pro jeho vznik je nesouhlas rodičovské generace s režimem, který je přenesen na rodičům loajální generaci potomků; tento nesouhlas může být hluboce zakořeněn v myšlení lidí. Východiskem pak může být založení teroristických organizací s nacionalistickým obsahem.⁷ Někdy se také stane, že organizace přežije původní vlnu, ve které vznikla, příkladem může být IRA či OOP.⁸

Každá vlna chce vyvolat revoluci, ale vždy existovaly rozdíly v tom, jak jí dosáhnout. Revolucionáři ve všech vlnách se snažili používat jiné postupy, pomůckou jim mohly být příručky, které měla každá vlna jako své neoficiální ideologické východisko. V první vlně to byl Nečajevův Revoluční katechismus, ve druhé Guerillová válka Georgese Grivase a ve třetí Minimanuál městské gerily Carlose Marighelly, který mimo jiné popisuje postupy, jakými vyvolat anarchii a tím podkopat autoritu vlády. Tato příručka byla používána v Evropě nejen levicovými organizacemi, ale i nacionalisticko-separatistickými.⁹ Ve čtvrté vlně bychom mohli nazvat teroristickým manuálem bin Ládina Válečná studia džihádu proti tyranům.

1.1. První vlna

Jak již bylo řečeno, první vlnou je vlna anarchistická. Vzniku této vlny napomohly dva význačné faktory. Tím prvním je revoluce v komunikaci a v dopravě. Telegraf, masově vydávané noviny a rozvoj železnice přispěl k tomu, že se ruští anarchisté mohli pohybovat po Rusku i celé Evropě a získávat sympatie a podporu své věci. Díky novým způsobům přepravy mohli lidé emigrovat a

---

⁷ POST, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, s. 7 - 8

⁸ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 48

⁹ POST, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, s. 13 - 14

vytvářet diaspory po celé Evropě. Druhým faktorem pro vytvoření první vlny byla psaná kultura. Někteří ruští autoři, jako např. Sergej Nečajev, Kropotkin či Mozorov, byli často inspirací teroristům, protože ve svých dílech vyšlapávali cestu k teroru.¹⁰ Teror byl podle ruských anarchistů nejrychlejším a nejefektivnějším prostředkem ke zničení společenského řádu.¹¹ Odkazující k tradici Velké francouzské revoluce se tito lidé sami nazývali teroristy a odmítali být nazýváni kriminálníky. Předním ruským anarchistou té doby byl Michail Bakunin. Prosazoval, že podmínky pro revoluci by měly být vytvořeny na základě atentátů, které měly nepřítel zastrašit a později stát úplně zničit, což se v podmínkách přežívajícího ruského samoděržaví mohlo jevit jako pochopitelné. Činnost teroristů spočívala v útocích na prominentní představitele státu a další politické cíle tak, aby ovlivnili postoje veřejnosti. „Terorismus byl strategií, ne konečným cílem“.¹² Při svých útocích používali i nový vynález – dynamit. Své akce financovali často loupežnými přepadeními bankovních institucí. V roce 1881 byl zavražděn sám car, ale anarchistické hnutí z toho neprofitovalo, protože se masy nezapojily do povstání, jak si anarchisté představovali po smrti nejvyšší autority státu. Naopak se mnozí postavili proti změně. Podle Bonanateho je toto důkaz neschopnosti terorismu dosáhnout vlastních cílů, pokud se začne považovat za autonomní a samospasitelskou praxi.¹³

Ruští teroristé ovlivnili, trénovali i povzbuzovali v další činnosti i zahraniční skupiny jako např. arménské nebo polské nacionalistické skupiny. První vlna mezinárodní teroristické činnosti kulminovala v 90. letech 19. století, kdy se dařilo páchat atentáty na monarchy, předsedy vlád i prezidenty díky snadným přechodům přes hranice. Následně začala vznikat první mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu. Kvůli rozdílným zájmům států však tyto pokusy poprvé se vypořádat s mezinárodním terorismem vyšly naprázdno.¹⁴

1.2. Druhá vlna

---

¹⁰ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 49

¹¹ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 50

¹² RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 51, překlad autora

¹³ BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*, Praha: Columbus, 1997, s. 29

¹⁴ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 52

Druhou vlnu, antikoloniální, uspíšila první světová válka a Versailleská mírová smlouva. Vítězné státy požadovali na základě uznání principu sebeurčení rozpad poražených států. Většinou v Evropě tak vznikly nové státy, ale mimo toto území se mnohde vytvořila mandátní území Společnosti národů. Tato území, kterým nebyla dána možnost nezávislosti, byla rozdělena a spravována vítěznými velmocemi, které nepostřehly, že správa podřývala jejich legitimitu. Již tehdy vznikla Irská republikánská armáda. „IRA dosáhla omezeného úspěchu v roce 1920 a teroristické skupiny se po 2. světové válce vyvinuly ve všech velmocích kromě Sovětského svazu“.¹⁵ Teroristická činnost se rozběhla např. v Alžírsku, Irsku, Izraeli či na Kypru. Alžírsko se Francie nechtěla jen tak vzdát kvůli tamější významné evropské menšině, rozhořel se tam tedy boj za nezávislost. Také v Severním Irsku pokračovala ozbrojená kampaň IRA, která měla za cíl připojit Ulster k nově vzniknuvší Irské republice. Britové však nehodlali opustit většinovou protestantskou populaci v Severním Irsku. Odlišné představy o poválečném uspořádání na území Palestiny po konci britské vlády a následný vývoj v této oblasti dal vzniknout izraelsko-palestinskému konfliktu. Turecká komunita na Kypru se rovněž nemohla smířit s tím, že by žila pod řeckou nadvládou. Ve všech těchto případech tyto okolnosti vedly k formaci teroristických skupin druhé vlny.

Druhá vlna přinesla novinku v tom, jak na sebe nazírali sami teroristé. Už by sami sebe za teroristy neoznačili, nyní se pojmenovali jako bojovníci za svobodu. Protože toto pojmenování vyvolávalo dojem, že nynější boj je více legitimní než ten v první vlně, získávali bojovníci za svobodu snadněji politickou podporu. Psychologický efekt tohoto pojmenovávání pochopily i vlády, které je začaly označovat za teroristy, snažíce se tímto podlomit jejich legitimitu a kriminalizovat je.¹⁶

Na rozdíl od vlny první se změnila také teroristická taktika. Díky větším finančním příspěvkům od emigrantů v diaspoře byly omezeny loupeže. Druhá vlna se také poučila od první v tom, že atentáty na prominenty byly často kontraproduktivní a proto jich provedla jen málo.¹⁷ Od strategie atentátů se

---

¹⁵ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 53, překlad autora

¹⁶ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 54

¹⁷ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 54

neupustilo jen na Balkáně. Nová strategie zahrnovala útoky na představitele policie a jejich rodin a útoky proti vojenským jednotkám.

Pro teroristické organizace druhé vlny byla velice důležitá zahraniční podpora. Jak už bylo naznačeno, z diaspory byly získávány mnohem větší finanční prostředky než dříve. Markantní to bylo zejména na příkladu Irska, kdy Iro-Američané nejen poskytovaly finance, ale také dokázali vyvíjet politický tlak na představitele Velké Británie, aby uznali Irský stát. Tato podpora ale trvala dokud americko-irská veřejnost vnímala boj jako antikoloniální hnutí. Po druhé světové válce a během studené války se podpora zmenšila kvůli rozdílným postojům k věci.¹⁸ Ve Spojených státech existovala také význačná židovská komunita, která po odhalení holocaustu masivně podporovala Židy v Izraeli. Dalším příkladem je podpora alžírských povstalců ostatními arabskými státy.

Pokročit v protiteroristickém úsilí se pokusila i nová nadnárodní organizace - Společnost národů. Znovu se ale nepodařilo přijmout žádná opatření. Po druhé světové válce se OSN stala nástupnickou organizací Společnosti národů a kvůli konci vlády velmocí v mandátních územích se stala důležitým hráčem na těchto územích. Zřetelně se také posunulo vnímání antikoloniálních teroristů jako bojovníků za svobodu.¹⁹

1.3. Třetí vlna

Teroristické skupiny třetí vlny označované jako levicové nebo levicově nacionalisticko-separatistické vznikaly jak ve třetím světě, tak i na Západě. Teroristické skupiny v západních demokraciích jako např. Frakce Rudé Armády, Rudé brigády v Itálii nebo francouzská Přímá akce se považovaly za předvoj pro lid třetího světa. Oporou jim v tom byl Sovětský svaz, který poskytoval jak morální podporu, tak i trénink a zbraně. Podobně jako v první vlně byla také třetí vlna ve znamení bojů za nezávislost Basků, Irů, Korsičanů, Kurdů, Arménců a dalších. Nacionalismus je tedy význačným rysem třetí vlny. Právě skupiny s nacionalisticko-separatistickým podtextem vznikaly často na základě hluboce zakořeněné kolektivní identity, která byla předávána dětem již od útlého věku a v jejímž rámci byla vštěpována nenávisť k současnému establishmentu. Příkladem

---

¹⁸ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 55

¹⁹ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 56

toho mohou být Baskové či palestinští teroristé.²⁰ Podle Rapoportů všechna nacionalistická hnutí první vlny selhala a stejný osud podle něj musel nutně čekat i nacionalistické teroristy i ve vlně třetí, protože státy, kde tito teroristé působí, už nemají ambivalentní postoj k této otázce, jak tomu bylo v případě antikoloniální vlny, kdy díky tomu mnozí bojovníci za svobodu uspěli.²¹ Významným hráčem v blízkovýchodním konfliktu se stala Organizace pro osvobození Palestiny, která na konci 60. a v 70. letech získávala podporovatele, kteří byli přesvědčeni, že Izrael může být odstraněn pouze cestou teroru. OOP se kromě podpory arabských států těšila také podpoře ze Sovětského svazu.

Třetí vlna má některé podobné rysy s vlnou první. Na rozdíl od druhé vlny se zde opět hojně uplatňují ženy, které se stávají bojovnicemi i vůdkyněmi skupin. To se ale týká především levicových skupin. V separatistických organizacích jako ETA či IRA stále převládali muži. Například mezi militanty ETA bylo mužů v sedmdesátých i osmdesátých letech okolo 90 procent.²² Stejně tak se organizace třetí vlny vrací k praxi útoků na důležité politické cíle, útoky na vojenské cíle jsou nyní druhořadé. Zcela novým prostředkem k dosažení cílů jsou únosy letadel, které se zakrátko stávají velmi oblíbenými, zvláště mezi blízkovýchodními teroristy. Jiným způsobem, jak si zajistit rukojmí a tudíž lepší vyjednávací pozici, jsou únosy jednotlivých rukojmích. Takto postupovaly především revoluční organizace třetí vlny jako např. RAF nebo Rudé brigády. Nacionalisté se zase vrací k atentátům na politické prominenty, jak dokládají například útoky Irské republikánské armády či baskické skupiny ETA. Atentáty třetí vlny se však od těch z první vlny liší v tom, že nově je to častěji trest za určitý prohřešek, ať už je to domnělá odpovědnost za smrt spolubojovníků nebo za činy a vystupování proti lidu. Specifickou taktikou se především v případě Rudých brigád stala střelba do nohou či přímo kolen, která měla představovat efektivní metodu zastrasování a stát se konstantní připomínkou na zbytek života, výhoda byla i v tom, že tento způsob vyžadoval minimální plánování.²³

---

²⁰ POST, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, s. 8

²¹ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 56

²² REINARES, Fernando. Who Are the Terrorists? Analyzing Changes in Sociological Profile among Members of ETA. *Studies in Conflict & Terrorism*. 2004, vol. 27, no. 6, s. 467

²³ POST, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, s. 114

Dalším výrazným rysem třetí vlny je i pojem „mezinárodní terorismus“. Mezi teroristickými organizacemi se utváří svazky, které vedou i ke společným operacím a útokům. Mezinárodní dimenzi dotváří i útoky na cizí ambasády. Oblíbeným cílem teroristů se stávají Spojené státy americké a jejich představitelé, ale také běžní američtí občané.²⁴

Audrey Kurth Cronin připomíná, že mezinárodní charakter třetí vlny vznikl jako výsledek technologických výtoky a díky vzrůstajícímu se vlivu světových médií. Mezinárodní spojení podle něj nové nebylo, nicméně centralita těchto spojení ano, neboť roztroušené národní skupiny se začaly přetvářet do mezinárodních organizací.²⁵

Irská republikánská armáda, která vznikla již ve druhé vlně, chytá druhý dech, ale kvůli přijímání podpory z Libye a OOP ztrácí naopak podporu ze Spojených států. Sponzorství terorismu je ve třetí vlně poměrně běžné, samotná Libye podporuje nejen IRA, ale i ETA či palestinské teroristy. Dalšími státními sponzory jsou např. Sýrie či Sovětský svaz. Terorismus třetí vlny začíná upadat v osmdesátých letech, kdy se zefektivňuje mezinárodní protiteroristická spolupráce.

Tato spolupráce je však úspěšná pouze někdy. Zlepšuje se mezinárodní policejní spolupráce, ale mezi jednotlivými státy panuje stále neshoda např. v otázce extradikce vězňů do jiných států. Dramaticky se také mění role OSN při posuzování otázky terorismu. Nyní se i bývalé kolonie cítí ohroženy teroristy a tím se mění i přístup OSN k teroristickým organizacím. Nadále je nazývají teroristy a nikoli bojovníky za svobodu. Panuje také většinové přesvědčení, že Libye sponzoruje terorismus. Odlišný je ale přístup k Organizaci pro osvobození Palestiny. „Ta obdržela oficiální status OSN a byla uznána více než sto státy jako stát, který je oprávněn obdržet podíl Palestinského mandátu“.²⁶

Mezinárodní charakter třetí vlny může být dnes vnímán jako předstupeň globálního terorismu čtvrté vlny. Unikátnost nové vlny je však někdy

---

²⁴ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 58

²⁵ CRONIN, Audrey Kurth. *Behind the Curve: Globalization and International Terrorism. International Security*. 2002-2003, vol. 27, no. 3, s. 37

²⁶ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 60 – 61, překlad autora

zpochybňována, neboť se občas soudí, že se etnicko-nacionalistické skupiny stejného typu pouze oděly do ultrapravicového nebo náboženského hávu.²⁷

1.4. Čtvrtá vlna

Čtvrtá vlna začala získávat na síle brzy poté, co předchozí upadala. Tuto čtvrtou vlnu nazývá Rapoport náboženskou. Konstatuje také, že „...náboženský element byl v moderním teroru vždy důležitý, protože náboženská a etnická identita se často překrývají“.²⁸ Jako příklad těchto překryvů nám předkládá situaci Arménců, Makedonců, Irů, Kypřanů, francouzsky mluvících Kanadánů, Izraelců a Palestinců. Podle autora článku je v srdci této čtvrté náboženské vlny islám, neboť islámské náboženské, resp. teroristické skupiny poskytují nejmarkantnější příklad činů tohoto druhu. Militantní muslimové však nejsou jedinými nositeli tohoto druhu teroru. Rapoport také zmiňuje sikhské snahy o vytvoření náboženského státu v Pandžábu, pokusy židovských teroristů o zničení islámských svatých míst v Jeruzalému a atentáty na představitele Palestiny, nebo sekty vzniklé z východních náboženství – příkladem budiž sekta Óm Šinrikjó, která v roce 1995 upoutala pozornost světa útokem nervovým plynem na tokijské metro. Je však důležité připomenout, že této vlny se účastní, byť v omezené míře, i radikální křesťanské sekty, vycházející z rasové interpretace Bible.

Jak už ale bylo zmíněno, islámská stopa v této vlně je nejsilnější. Klíčový rok pro rozvoj čtvrté vlny byl rok 1979. Tehdy se staly pro islámský svět tři důležité události, které mohly být základem pro spuštění: Islámská revoluce v Íránu, kdy byl svržen šáh a starý režim nahrazen novým s nepřehlédnutelnou mocí šíitských duchovních, začalo nové islámské století²⁹ a uskutečnila se sovětská invaze do Afghánistánu. Ve vztahu k předchozí vlně spekulují Robinson, Crenshaw a Jenkins, že „...íránská revoluce mohla inspirovat islámské teroristy a vést ke zvyšování pokusů vyvážet tento revoluční model do jiných muslimských společností, zatímco kolaps Sovětského svazu pravděpodobně redukoval levicový

---

²⁷ MASTERS, Daniel. *The Origin of Terrorist Threats: Religious, Separatist, or Something Else? Terrorism and Political Violence*. 2008, vol. 20, no. 3, s. 411

²⁸ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 61, překlad autora

²⁹ Podle lunárního kalendáře.

terorismus“.³⁰ Ve svém výzkumu *Společenský původ islámského a levicového mezinárodního terorismu (The social origins of Islamist and Leftist Transnational Terrorism)* však docházejí k závěru, že zatímco konec studené války skutečně přinesl úpadek levicového terorismu, íránská islámská revoluce nepřinesla zjevný začátek unikátní čtvrté vlny terorismu.³¹

Co se týče taktiky boje, novým prvkem jsou sebevražedné atentáty. Úspěchy této taktiky islámských militantů inspirovaly ale i například sekulární Tamilské tygry, kteří je prováděli s velkou intenzitou. Navíc, což je podle Rapoporta ve čtvrté vlně neobvyklé, byly sebevražednými atentátníky, resp. atentátnicemi i ženy.³²

Dalším odlišujícím znakem čtvrté vlny od předešlých je nižší počet operujících teroristických uskupení. Rapoport uvádí, že to pravděpodobně souvisí s islámem, který jakožto homogenní celek generuje menší počet skupin na rozdíl od sekulárních teroristických skupin vznikajících za účelem boje za nezávislost či skupin vznikajících z křesťanské tradice, které generují více skupin díky své heterogenitě. Islámské skupiny mají být podle autora také trvalejší než terorističtí předchůdci ze třetí vlny. Skupiny čtvrté vlny mají být navíc největší, příkladem budiž Al-Kájda s tisíci členy, jejíž buňky operují ve více než sedmdesáti zemích, na rozdíl od dřívějších uskupení, která měla jen pár stovek členů. Výjimku tvoří snad jen OOP, která se ale chtěla stát regulérní armádou.³³

Ve čtvrté vlně se také změnila role Spojených států amerických. Pro islámské skupiny i pro některé muslimské státy jsou USA největším nepřitelem. Islámské náboženské skupiny chtějí zničit americké cíle, ať už to jsou vojenské základny či civilní zařízení. Jejich konečným úmyslem je stažení Spojených států ze Středního východu. Spojené státy byly donuceny stáhnout se z Libanonu či ze Somálska. Na americké cíle byly podnikány různé útoky, je třeba zmínit především zničení lodi USS Cole, útoky proti americkým ambasádám v Keni a Tanzánii či útoky na vojenské cíle v Jemenu a Saúdské Arábii. Útoky na americké cíle na Arabském poloostrově často vyvolaly odvetná opatření ze strany

---

³⁰ ROBISON, Kristopher K., CRENSHAW, Edward M., JENKINS J. Craig. Ideologies of Violence: The Social Origins of Islamist and Leftist Transnational Terrorism. *Social Forces*. 2006, vol. 84, no. 4, s. 2010, překlad autora

³¹ ROBISON, Kristopher K., CRENSHAW, Edward M., JENKINS J. Craig. Ideologies of Violence: The Social Origins of Islamist and Leftist Transnational Terrorism. *Social Forces*. 2006, vol. 84, no. 4, s. 2019

³² RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 62

³³ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 63

Spojených států. V roce 1993 však teroristé začali operovat i na samotné americké půdě útokem na Světové obchodní centrum. Hlavním představitelem odboje proti americké globální nadvládě je již zmíněná Al-Kájda. Ta je specifická ve svém způsobu rekrutování svých členů do organizace. Láká dobrovolníky se stejným smýšlením z různých muslimských, resp. arabských zemí. Noví členové jsou tedy jak z Egypta či Alžírsko, tak i ze Saúdské Arábie. Rozdíl je viditelný především ve srovnání z dřívějšími organizacemi, které rekrutovaly nové členy obvykle z jednoho národa. Za povšimnutí stojí také rozdíl mezi způsoby vedení výcvikových táborů. Zatímco například OOP trénovala celé jednotky z cizích skupin, Al-Kájda naproti tomu cvičí pouze jednotlivce.³⁴

Jedenácté září 2001 byl do té doby bezprecedentní útok stejně jako americká odpověď na něj. Spojenecká invaze do Afghánistánu byla projevem společného úsilí proti mezinárodnímu terorismu už kvůli tomu, že Světové obchodní centrum bylo domovem mnoha zahraničních subjektů a zemřelo i mnoho neamerických občanů. Jednotný postoj zaujala i OSN, která na rozdíl od minulých definicí tento terorismus odsoudila. Al-Kájda byla v Afghánistánu rychle poražena, ale jako organizace funguje více či méně úspěšně dál. Rapoport ovšem upozorňuje na to, že buňky Al-Kájdy fungují jinak než u obvyklých teroristických organizací. Jsou totiž řízeny shora a mají šanci díky spolupráci zasáhnout i důležitější cíle. Je možné, že nyní tento typ Al-Kájda opouští a vrací se k „normálu“, kdy buňky operují většinou samostatně, čímž je zmenšeno riziko prozrazení ostatních buněk, nicméně jsou také limitovány povahou svých cílů. Těmito cíli se většinou stávají méně chráněné subjekty, jako například civilisté.³⁵

Posledních 125 let, kdy existuje moderní mezinárodní terorismus, byly pro jeho vznik důležité tři faktory. Podle Rapoporty jsou to technologie, doktrína a rozšíření demokratických idejí. „Selhání demokratického reformního programu inspirovalo první vlnu a hlavním tématem druhé bylo národní sebeurčení. Dominantním, i když matoucím tématem třetí vlny bylo to, že existující systémy nebyly skutečně demokratické. Duch čtvrté vlny se jeví jasně antidemokratický, protože demokratická idea je nepochopitelná bez významné míry sekularismu“.³⁶

---

³⁴ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 64

³⁵ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 65

³⁶ Ibid., překlad autora

Životnost teroristických uskupení je obvykle krátká, nemůžeme si však být jistí, jak to bude se skupinami čtvrté vlny, resp. s Al-Kájdou. Je totiž jisté, že tato vlna bude pokračovat, otázka zní, jak dlouho. Podle autora této teorie nás může mylně ovlivnit zkušenost s předešlými vlnami. Každá byla totiž inspirována sekulárními příčinami na rozdíl od této, takže tato může trvat déle. Rapoport uvádí, že je možné, že tato vlna skončí za dvě desetiletí.^{37 38}

Čtvrtá vlna je významná jak tím, že stále trvá, tak i novými odlišujícími znaky. Těmi jsou především schopnost použít zbraně hromadného ničení a sebevražedné útoky. Tato vlna ovlivnila myšlení lidí západního světa tak, jako nikdy předtím. Válečná koalice proti iráckému režimu byla utvořena hlavně kvůli strachu, že Sadám Husajn vlastní zbraně hromadného ničení. Životnost čtvrté vlny závisí také na tom, zda vydrží protiteroristická koalice. Jedenácté září jistě také ovlivnilo naše nazírání na zahraniční hrozby. Mezinárodní spolupráce jistě také vydrží, ale časem se zeslabí, stejně jako skončí čtvrtá vlna.³⁹

---

³⁷ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 66

³⁸ Je třeba vzít v úvahu, že Rapoportův esej je z roku 2004.

³⁹ RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*, 2004, s. 66 - 68

2. Teroristické organizace třetí vlny

Třetí vlna, která je autorem konceptu nazývaná jako levicová nebo lépe levicově-nacionalistická, v sobě zahrnuje teroristické skupiny, které většinou měly či ještě mají levicové tendence. Ačkoli nacionalistické tendence byly ve všech vlnách, nacionalistická či separatistická uskupení třetí vlny jsou specifická svým levicovým směřením.

Vznik třetí vlny je částečně zapříčiněn i válkou ve Vietnamu, která nepřímou ovlivnila občanské nepokoje na konci šedesátých let. Z těchto masových protestů pak vznikaly v západním světě levicové organizace, které chtěly změnit stávající řád. Ve stejné době také až na výjimky⁴⁰ vznikaly nacionalistické organizace, které s těmi levicovými sdílely myšlenku změny stávajícího řádu, ať už z důvodu historické křivdy při potlačování práva na sebeurčení nebo boje proti nedemokratickému režimu. Časově lze tedy třetí vlnu vymezit koncem šedesátých let a závěrem 20. století.

Mezi teroristické organizace třetí vlny s nacionalistickým podtextem tak můžeme zařadit Irskou republikánskou armádu (IRA, resp. PIRA), organizaci Baskicko a svoboda (ETA) ve Španělsku, Organizaci pro osvobození Palestiny (OOP), Stranu kurdských pracujících (PKK) v Turecku, Frontu národního osvobození Korsiky (FNLC) nebo Arménskou tajnou armádu za osvobození Arménie (ASALA). Mezi další organizace, které jsou zaměřené převážně ideologicky, patří Frakce Rudé Armády (RAF) v západním Německu, Rudé brigády v Itálii, organizace Weather Underground v USA, japonská Rudá armáda, francouzská Přímá akce (AD), Komunistické bojující buňky (CCC) v Belgii, Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (FARC), Světlá stezka a Revoluční hnutí Túpac Amaru v Peru, maoističtí povstalci v Nepálu a mnohé další skupiny. Dodnes existuje alespoň v nějaké formě jen pár těchto skupin – IRA, resp. tzv. Pravá IRA ve Spojeném království, ETA, FARC nebo Světlá stezka.

Ve své práci se zaměřím pouze na několik málo uskupení této třetí vlny. V následující části se pokusím stručně přiblížit historii IRA, ETA a OOP s přihlédnutím k financování, podpoře a mezinárodnímu přesahu v charakterech

---

⁴⁰ Výjimkou je Irská republikánská armáda, která vznikla již v první polovině století.

činů těchto skupin. Samotnou mezinárodní spoluprací těchto skupin a domácí či zahraniční podporou se budu zabývat až v další části.

2.1. ETA

2.1.1. Historický vývoj

Baskická separatistická organizace ETA byla založena v Bilbao v roce 1959. Marxisticko-leninská skupina Euskadi Ta Askatasuna (což v překladu znamená Baskická vlast a svoboda nebo Baskicko a svoboda) zvolila revolučnější cestu k tomu, aby dosáhla samostatnosti Baskicka. Baskicko leží na západním okraji Pyrenejí, jak na španělské, tak i na francouzské straně. Baskové, jichž je v této oblasti dnes okolo dvou milionů, zde žijí už několik stovek let. Ačkoliv jejich jazyk, euskera, není příbuzný s žádnými jinými evropskými jazykovými skupinami, Baskové si ho (alespoň ve Španělsku) udrželi do dneška. Nezávislost španělských Basků byla ohrožena až v 19. stol. rozpínavostí španělského státu. Již v roce 1894 vznikla baskická nacionalistická strana, Partido Nacionalista Vasco (PNV). V roce 1939 začala Frankova diktatura, která baskický nacionalismus tvrdě potlačovala. Vznik organizace ETA provázely spory o ideologii. Zatímco někteří zůstávali nacionalisty, jiní se hlásili k myšlenkám komunistické revoluce. Organizace Euskadi Ta Askatasuna⁴¹ vznikla 31. července 1959 odtržením od nacionalistické organizace baskických studentů Ekin. Nejprve se však ETA nevyprofilovala jako teroristická organizace, působila spíše jako kulturní nacionalistická organizace. Definitivně se ale na cestu terorismu vydala v roce 1961, kdy se chystala vykolejit vlak převážející frankistické veterány na oficiální oslavy 25. výročí povstání z roku 1936. Získala tím konečně velkou publicitu, ale obrátila na sebe hněv frankistického režimu, který proti ní okamžitě zakročil. Byly zahájeny represe proti strukturám ETA a mnoho jejích členů muselo utéct do Francie. Baskicko bylo prohledáno policejními složkami. Tato akce znamenala utlumení její násilné aktivity až do roku 1967.

V polovině 60. let nastaly pokusy o obnovení její ozbrojené činnosti, ztroskotaly ale mimo jiné na nedostatku financí. Proto ETA začala s vybíráním

---

⁴¹ Pro jednoduchost budu psát dále jen ETA.

tzv. „osvobozeneckého poplatku“ nebo také „revoluční daně“ od obyčejných Basků. Od 60. let také docházelo pravidelně k roztržkám ohledně směřování organizace, v šedesátých letech zvítězil proud, který prosazoval jako hlavní cíl vznik nezávislého, socialistického Baskicka.

V roce 1967 začínalo docházet opět k ozbrojeným konfliktům mezi ETA a vládní mocí. ETA brzy poté spáchala atentát na vysokého policejního důstojníka, odpovědí jí byly opět kruté represe: zatýkání, mučení a týrání mnoha stovek lidí. Po těchto represích začínala ve vnitřním vedení ETA postupně nabývat převahy tendence přeměnit ETA v revoluční, mírně nacionalistickou marxistickou stranu. V roce 1970 následovalo totální rozštěpení, přičemž většinový byl onen proud marxistické revoluční strany. Postupem času však menšinová skupina uvnitř ETA získala vliv a od začátku 70. let již měla dostatek prostředků na obnovení ozbrojeného boje. Nově se ovšem neměl omezovat na málo frekventované atentáty, ale měl se rozšířit na eskalaci teroristické činnosti. Na začátku 70. let se kromě bombových útoků či atentátů také zaměřovala na únosy zahraničních diplomatů. Kromě toho, že nově začali spolupracovat např. s Irskou republikánskou armádou, účastnili se i výcviků v Alžírsku nebo nacházeli útočiště u komunistů v Belgii.⁴² Nejproslulejší akcí 70. let byl atentát na admirála a předsedu vlády Carrera Blanka v Madridu v prosinci 1973. Od roku 1974 začali členové ETA útočit i na bezpečnostní síly španělského státu, tato přímá konfrontace byla pro Frankův režim novinkou. Uvnitř ETA ovšem zase nastal svár mezi příznivci politického a ozbrojeného cíle organizace. Došlo tak k rozštěpení ETA na dvě složky: politicko-vojenskou (ETA Político – Militar) a pouze vojenskou (ETA – Militar). Politicko-vojenská složka chtěla více prosazovat spolupráci s levicovými nacionalistickými organizacemi, v podstatě se ale žádná z nich nevzdala ozbrojené činnosti.

Smrt Francisca Franca a konec autoritářského režimu ve Španělsku však neznamenal změnu strategie ETA. I přes postupnou demokratizaci zůstal pro ETA nepřítel stejný. Právě v tomto období výrazně rostl počet jejích obětí, ETA organizovala akce jako např. únosy za účelem získání výkupného, útoky, vraždy, střelbu do lidí, pumové atentáty atp. Nový režim nebyl vůči teroristům ústupný a počínal si, jako by se režim nezměnil. Proti akci byla vždy nasazena tvrdá reakce.

---

⁴² *Světový terorismus: encyklopedie*. Praha: Svojtka a Co., 2001, s. 497

Proč ale násilí ETA neskončilo s pádem Franca, když byla Baskicku přiznána široká autonomie? Expert na psychologii terorismu Jerrold M. Post odpovídá, že jakmile se někdo přidal ke skupině a ztotožnil se s jejím bojem a cítil životaschopnost organizace, těžko ji mohl opustit. Boj za věc se stal důležitějším než věc samotná, takže se taková organizace těžko opouští.⁴³ Navíc pro zastávce tvrdé linie nebyl nepřítel Franco, ale Madrid, a Baskové participující na současném politickém procesu pro ně byli jednoduše kolaboranti.⁴⁴ Období od konce 70. let do začátku let 80. bylo jedno z nejkrvavějších a byly v něm vedeny velice kruté a bezohledné teroristické kampaně.

V roce 1984 došlo k eskalaci protinacionalistického násilí, především kvůli činnosti tzv. Antiteroristických osvobozeneckých skupin (GAL), které silně zasahovaly proti baskickým separatistům. Kvůli tomu se toto období nazývá tzv. „špinavá válka“. Nakonec se však ukázala jako poměrně neúspěšná a politicky kontraproduktivní, došlo totiž k diskreditaci ozbrojených sil. Útoky ETA na španělské ozbrojené síly ale byly vždy významnou součástí strategie této baskické skupiny, neboť více než 60 procent zabitých bylo příslušníky španělských ozbrojených sil.⁴⁵

Od 80.let si ETA oblíbila hlavně pumové atentáty, nejvýznamnější je ten z roku 1987 v Barceloně, který si vyžádal dvacet jedna mrtvých a desítky zraněných. V 80. a 90. letech také ETA spáchala mnoho útoků v turistických letoviscích, čímž do svého boje zatáhla i občany jiných národů. Policejní složky sice úspěšně rozbily vedení ETA v roce 1992, ale brzy se zformovalo nové a v polovině 90. let došlo k nové eskalaci teroristických útoků. V roce 1995 byl dokonce připravován atentát na španělského krále, ale plán byl prozrazen. Klesal sice počet obětí teroristických útoků, ne však důsledkem úpadku organizace, ale změnou strategie. Součástí nové taktiky bylo i zvýšení frekventovanosti tzv. „pouličního boje“ (*kale borroka*). To znamenalo poškozování veřejných „věcí“ a institucí, jako jsou telefonní budky, pošty, banky, či budovy vládních úřadů a další škála aktivit označovaných jako „neozbrojené násilí“. Tento typ terorismu od té doby patřil ke strategii ETA.

---

⁴³ POST, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, s. 61

⁴⁴ DOUGLASS, William A., ZULAIKA, Joseba. On the Interpretation of Terrorist Violence: ETA and the Basque Political Process. *Comparative Studies in Society and History*. 1990, vol. 32, no. 2, s. 246

⁴⁵ HOFFMAN, Bruce. *Inside Terrorism*. New York: Columbia University Press, 2006, s. 234

V roce 1998 ETA uzavřela jednostranné, neomezené příměří, které trvalo pouhých patnáct měsíců. Od roku 2000 tedy obnovila ozbrojené útoky, především bombové. V roce 2006 vyhlásila příměří, ale již na konci stejného roku ho porušila a násilí pokračuje.⁴⁶ Nepodařilo se tedy úspěšně provést mírový proces, jaký se v 90. letech uskutečnil v Severním Irsku v souvislosti s PIRA.⁴⁷

2.1.2. Financování a podpora

Pro vedení teroristické kampaně bylo velice důležité získat finanční prostředky. Již v první polovině 60. let byla zavedena instituce tzv. liberados, kteří se plně věnovali baskické věci, potřebovali však ke své činnosti mnoho peněz. Jelikož dobrovolné příspěvky nestačily, vyhlásili předáci ETA povinnost placení tzv. revoluční daně obyvateli Baskicka. Navíc peníze získávali i ozbrojenými bankovními loupežemi a výkupným za unesené osoby.⁴⁸ Ty byly mimořádně výnosným způsobem získávání financí, neboť přinášely desítky milionů peset ročně. Ona revoluční daň byla v podstatě z velké části vydíráním obchodníků a průmyslníků pod rouškou ochrany před vandalismem a násilím. Byly také vybírány příspěvky od militantů a sympatizantů. Baskům pracujícím v zahraničí, především ve Francii, byla vyměřována pětiprocentní daň z platu.⁴⁹ Podle účetních záznamů ETA⁵⁰ nepřijímala ETA žádnou finanční podporu ze zahraničí, veškeré prostředky si obstarávala sama. V 70., 80. i 90. letech představoval průměrný roční příjem ETA několik stovek milionů peset.⁵¹ V polovině 80. let začaly být některé příjmy a výdaje vyčíslovány ve francích, což dokládá, že ETA musela rozšířit svoji působnost a přemístila se kvůli získávání financí na francouzskou stranu Baskicka. Mezi pravidelné výdaje z rozpočtu ETA patřily platy členům ETA, strategické výdaje na nákup zbraní, výbušnin a na zřizování bezpečných úkrytů,

---

⁴⁶ POST, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, s. 65

⁴⁷ Proč se tak nestalo, k tomu více ALONSO, Rogelio. Pathways Out of Terrorism in Northern Ireland and the Basque Country: The Misrepresentation of the Irish Model. *Terrorism and Political Violence*. 2004, vol. 16, no. 4.

⁴⁸ STRMISKA, Maxmilián. *Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebeku*. Brno: MPÚ MU, 2001, s. 13

⁴⁹ NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Praha: Metafora, 2007, s. 94

⁵⁰ V roce 1986 bylo ve Francii objeveno tajné finanční ústředí ETA.

⁵¹ NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Praha: Metafora, 2007, s. 93 - 94

poskytování peněz militantům v zahraničí, výdaje na domácí politickou infrastrukturu, mezinárodní pomoc jiným organizacím, provozní náklady a finanční podpora uvězněným členům. Aktivita ETA směřující k zajištění finanční soběstačnosti postupně ničila místní ekonomiku. Podle Loretty Napoleoni je jisté, že „...politika vydírání a loupeží praktikovaná v sedmdesátých letech hnutím ETA zdevastovala bohatství baskického regionu, což vedlo k odchodu průmyslníků a jejich rodin“.⁵² Ekonomika Baskicka byla postupně decimována a legitimně vydělané peníze nevytvářely další bohatství, protože se ztrácely při utrácení za zbraně a výbušniny. Mizení peset z oběhu mělo za následek pokles HDP a chudnutí obyvatelstva.⁵³

Co se týče lidové podpory ETA v Baskicku, tak ta se obvykle pohybovala mezi 20 a 30 procenty, v osmdesátých letech spíše okolo dvaceti.⁵⁴

2.2. IRA

2.2.1. Historický vývoj

Irská republikánská armáda vznikla jako militantní odnož irské politické strany Sinn Féin krátce po první světové válce v roce 1919. Myšlenka prosazování svého cíle, čímž bylo a pro IRA stále je celé nezávislé Irsko, však nebyla nová. Tato idea pokračovala v tradici, jejíž kořeny sahají až do 18. století, projevovala se i v činnosti Irského republikánského bratrstva (tzv. Feniáni) v 19. století nebo při Velikonočním povstání v roce 1916. IRA byla od svého začátku koncipována jako skutečné vojsko, což se projevovalo především ve vojenské struktuře. Rozdíl byl v tom, že musela jít cestou illegality. Z pozdější doby známe obrázky uniformovaných příslušníků armády pouze s kuklou přes hlavu, což nám dokládá dodržování této tradice organizovanosti i v druhé polovině 20. století. Na počátku dvacátých let se rozhořel boj mezi IRA a britskými úřady. V roce 1921 došlo mezi bojujícími stranami ke kompromisu a podle dohody vznikl Svobodný irský stát,

---

⁵² NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Praha: Metafora, 2007, s. 313

⁵³ NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Praha: Metafora, 2007, s. 97

⁵⁴ SÁNCHEZ-CUENCA, Ignacio. *The Dynamics of Nationalist Terrorism: ETA and the IRA. Terrorism and political violence*. 2007, vol. 19, no. 3, s. 301 - 302

ovšem bez šesti severoirských provincií. To se však nelíbilo militantnějšímu křídlu IRA, které se nesmířilo s výsledky dohody a v občanské válce bojovalo proti svým bývalým druhům. Když se irské obyvatelstvo vyslovalo pro nepokračování války a souhlas s danou situací, IRA postupně začala slábnout a zdálo se, že to znamená její konec. Historie Irské republikánské armády však neskončila, ale na nějaký čas se zdálo, že irský ostrov dosáhl uspokojivé situace. Mezitím se v roce 1949 Irsko proměnilo z britského dominia na suverénní republiku. IRA o sobě však dala vědět v průběhu druhé světové války a v 50. letech, ale v roce 1962 vyhlásila příměří. IRA se později ocitla v období probíhající diskuse, která na konci let šedesátých vyústila ve vnitřní krizi.

Právě ve druhé polovině 60. let se na území Severního Irska začalo projevovat napětí mezi převažujícími katolíky a menšinovými protestanty, kteří však měli v severoirských institucích bezvýhradný vliv. Náboženská nesnášenlivost se vystupňovala a vedla k eskalaci násilí a občanských nepokojů. Mobilizovala se také IRA, která se však v červenci 1969 rozštěpila na dvě křídla. „Oficiální“ IRA (OIRA) založená na marxistické ideologii chtěla pokračovat v boji za občanská práva, zatímco tzv. „Prozatímní“ IRA (PIRA) měla v úmyslu pokračovat v ozbrojeném boji. „Oficiální“ IRA byla postupně upozaděna a PIRA se tedy stala hlavní nositelkou násilného boje.⁵⁵

Sedmdesátá léta byla skutečným znovuzrozením její dávné slávy. Již od roku 1970 začali členové IRA páchat klasické teroristické činy proti severoirským protestantům a britským příslušníkům bezpečnostních sborů – atentáty či pumové výbuchy, které měly za cíl sjednocení ostrova. Vzestup násilí vedl britskou vládu k vyslání armády do Severního Irska za účelem zajištění bezpečí občanům království. Počáteční kladné přijetí armády jak protestanty, tak katolíky se změnilo po incidentu v lednu 1972, který je dnes znám jako „krvavá neděle“. Britskou armádou bylo tehdy postříleno 13 katolických občanů na demonstraci v Londonderry.⁵⁶ I tato událost vedla k dalším krvavým akcím, jímž byl například také „krvavý pátek“. Tentokrát byla však pachatelem IRA, která 21. července 1972 odpálila dvacet náloží, které způsobily smrt devíti lidí. Eskalace násilí v tomto roce dosáhla vrcholu a vyústila v nejhorší rok konfliktu, ve kterém bylo

---

⁵⁵ Kvůli jednoduchosti ji budu nazývat IRA, pokud nebude uvedeno jinak.

⁵⁶ Irskými katolíky nazývané pouze Derry.

zabito 479 lidí a zraněno okolo 5000.⁵⁷ I když v roce 1973 dochází k první trojstranné dohodě (mezi Velkou Británií, Irskem a severoirskými stranami) o Severním Irsku, začíná IRA podnikat i útoky na anglické půdě, kde uskutečňuje mnoho pumových atentátů, které trvají až do roku 1975. Je pochopitelné, že ze strany britských úřadů byla prováděna účinná odvetná opatření. Spory o další směřování organizace, které nejsou v uskupeních tohoto typu ničím neobvyklým, vyústily v roce 1974 v odštěpení frakce, která si začala říkat Irská národně osvobozenecká armáda (INLA).⁵⁸

Po krátkém příměří se IRA pustila v roce 1976 do dalších akcí. Na tomto místě je dobré se zmínit také o její struktuře, která právě ve druhé polovině 70. let doznala změny. Do té doby se jednalo o jakousi kvaziarmádu, která se dělila na brigády, roty a prapory. Nyní se začala vytvářet síť menších uskupení – buněk, které byly přiřazeny územně k brigádám v Severním Irsku. IRA se tak začala svým uspořádáním podobat obvyklým teroristickým uskupením. Dále se přistoupilo také ke změně taktiky boje. Kromě pokračování zavedených akcí jako atentáty a nastražené bomby se přistoupilo i na útoky a „trestání“ pachatelů činů jako překupnictví drog či útoky na hospodářské cíle ve snaze získat kontrolu nad katolickým obyvatelstvem v Severním Irsku. V roce 1979 se jim zdařil atentát na lorda Mountbattena, který byl členem britské královské rodiny, úsilí zasáhnout samotné srdce britského státu pokračovalo pokusem o atentát na premiérku Thatcherovou při bombovém útoku v hotelu v roce 1984. Ke změně taktiky patří jistě i zavedení hladovek v britských žalářích vězňenými členy IRA, kteří si tímto způsobem chtěli zajistit lepší zacházení a posuzování jejich případů jako politické zločiny. Na následky hladovky při neústupnosti premiérky zemřelo několik vězňů.

Od 80. let IRA pokračovala ve svých útocích jak v Anglii, tak v Severním Irsku, kde přenesla těžiště své působnosti na venkov proti protestantským farmářům. Přes podepsání Anglo-irské dohody v roce 1985, která slibovala větší vzájemnou spolupráci obou zemí v bezpečnostní problematice, IRA neustoupila ze svých požadavků a na začátku 90. let provedla například minometné útoky na Downing Street či na londýnské letiště Heathrow. Na základě společné britsko-irské výzvy z roku 1993 IRA v následujícím roce přerušuje palbu. Po sérii jednání

---

⁵⁷ POST, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, s. 50

⁵⁸ Z akcí INLA proslul především úspěšný atentát na Airey Neava, mluvčího britské Konzervativní strany v březnu 1979.

10. dubna 1998 dochází k podpisu průlomové Velkopáteční dohody, která zaručuje podíl katolíků na vládě v Severním Irsku. Situace postupně směřuje k poklidnějšímu vývoji a v roce 2005 PIRA vydává prohlášení o konci ozbrojeného boje proti Velké Británii. Není však překvapivé, že v roce 1997 se od PIRA odštěpila další frakce, která nesouhlasila s mírovými rozhovory a pasuje se do role jediného bojovníka za celoirskou nezávislost, což dokládá i její název Pravá IRA (Real IRA, neboli RIRA). Ta má na svědomí například útok v Omaghu v srpnu 1998, který vzal život 29 lidem. Pravá IRA se za tento útok omluvila, cílem prý nebyli tito civilisté.⁵⁹ Je dodnes aktivní.⁶⁰

Irská republikánská armáda za dobu své činnosti způsobila smrt či zranění tisícům lidí. Spáchala také tisíce atentátů či bombových útoků. Nebyla však jedinou nositelkou ozbrojeného násilí v Ulsteru. Je třeba také zmínit, že k vytváření atmosféry strachu a nedůvěry přispěly též i loajalistické teroristické skupiny, jako například Ulsterské dobrovolnické síly (UVF), které vznikly již v roce 1966, tedy před znovuoobením činnosti IRA, či Ulsterská obranná asociace (UDA) a Ulsterské avantgardní hnutí. Irský terorismus jednoznačně přesahoval hranice irského ostrova nejenom útoky v centru britské monarchie, ale i mezinárodní spoluprací. Podpory se mu dostávalo jak v islámských zemích a v Evropě, tak i ve Spojených státech od krajanů. O tomto tématu bude šířeji pojednáno v další části. Když ale odhlédneme od samotné podpory irské věci, irský boj za sjednocení ostrova Irskou republikánskou armádou získal mezinárodní věhlas ve většině zemí světa.

2.2.2. Financování a podpora

Stejně jako u jiných teroristických organizací bylo financování IRA velmi diverzifikované. Základem pro rozpočet IRA byly dobrovolné příspěvky od sympatizantů (neboli revoluční daň), ačkoliv cena utajení a vyzbrojování by byla dosti vysoká, aby její zaplacení pokryly peníze z těchto zdrojů.⁶¹ Dlouhou dobu však tvořily páteř financování organizace. Již v šedesátých letech 20. století byla založena Irish Northern Aid (Pomoc Severnímu Irsku), která vešla ve známost

---

⁵⁹ POST, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, s. 54

⁶⁰ http://www.start.umd.edu/start/data/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=91

⁶¹ BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, 1997, s. 100

pod zkratkou Noraid. Tato organizace shromažďovala finance především od irsko-amerických obyvatel ve Spojených státech. Noraid získávala peníze formou darů od těchto obyčejných obyvatel, dále prodejem publikací, vybíráním příspěvků při mimořádných akcích nebo při opulentních slavnostních večeřích v New Yorku pro movitější podporovatele. Skrze různé prostřednické organizace se finance dostávaly do Irska do rukou činitelů IRA. Není divu, že Noraid byla v USA vyšetřována a odhalena jako finanční podporovatel IRA. Noraid ale nejenom že posílala peníze, zároveň i nakupovala a pašovala zbraně do Ulsteru. Výhoda financování ozbrojené kampaně IRA takovouto nezávislou organizací spočívala v tom, že militantní skupina neměla tolik svázané ruce jako v případě státního sponzorství.⁶² Nejenom kvůli změně pohledu irsko-amerických obyvatel na ozbrojené akce v Anglii, kdy IRA zabýjela nevinné civilisty, postupně od 80. let začalo docházet k vysychání zdrojů.

V roce 1972 se k podpoře PIRA otevřeně přihlásil libyjský vůdce Muammar Kaddáfí, který zajistil finanční příspěvky a stal se po Noraidu jejich druhým největším finančním podporovatelem.⁶³ Už v roce 1973 byl člen IRA Joe Cahill zatčen na palubě lodi Claudia, která převážela z Libye do Irska pět tun zbraní. Cahill poté udržoval kontakty s libyjskou vládou pro případ potřeby.⁶⁴ V polovině 80. let Libye oživila svou v tu dobu utlumenou snahu podporovat Iry v jejich úsilí a začala posílat do Irska velké dodávky moderních zbraní. Irské republikánské armádě to pomohlo zbavit se problémů s financováním a vyzbrojováním. Nyní si tedy užívala moderních zbraní včetně československého semtexu, raket země-vzduch, granátů či protiletadlových a protitankových střel.⁶⁵ První dodávky zbraní přišly roku 1985 a celkem bylo plánováno pět velkých zásilek. Pro plánované obrovské množství zbraní musela být vybudována síť podzemních bunkerů a muselo se udělat vše pro to, aby se tak stalo bez vědomí irských a britských tajných služeb. Kromě zbraní věnoval IRA plukovník Kaddáfí i přibližně 2 miliony liber ve dvou platbách.⁶⁶ Největší ze čtyř úspěšných dodávek

---

⁶² NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Praha: Metafora, 2007, s. 84

⁶³ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 98

⁶⁴ ENGLISH, Richard. *Armed struggle: the history of the IRA*. London: Pan Macmillan, 2004, s. 249

⁶⁵ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 165 – 166, HOFFMAN, Bruce. *Inside Terrorism*. New York: Columbia University Press, 2006, s. 264

⁶⁶ O'BRIEN, Brendan. *Dlouhý boj: IRA & Sinn Féin: od ozbrojeného boje k mírovým rozhovorům*. Brno: „Zvláštní vydání...“, 2003, s. 113 - 114

se uskutečnila v říjnu 1986, kdy u wicklowského pobřeží přistála loď s obsahem asi 105 tun zbraní a výbušnin, včetně antihelikoptérových automatických systémů.⁶⁷ Zvýšení objemu dodávek zbraní ve druhé polovině roku 1986 pravděpodobně souviselo také se snahou o odplatu za bombardování libyjských měst Tripolisu a Benghází v dubnu téhož roku. Britské autority se domnívají, že tyto dodávky měly vliv na zesílenou teroristickou kampaň v následujících měsících a letech.⁶⁸ Lodní dodávky trvaly od srpna 1985 a skončily v říjnu 1987, kdy bylo 150 tun zbraní zadrženo Francií v Biskajském zálivu, což sice neznamenalo konec podpory IRA Libyí, ale dodávky zbraní ve velkém skončily.⁶⁹ Walter Laqueur říká, že i Sovětský svaz se přihlásil k otevřené podpoře IRA.⁷⁰

Kromě zahraničního sponzorství se IRA v důsledku nové strategie ve druhé polovině 70. let zaměřila i na jiné způsoby shromažďování financí. Spoléhala se více na nezákonné činnosti, jako byly pašování, daňové úniky a podvody. Pašování probíhalo například na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let námořní cestou, kdy se s pomocí členů Rudých Brigád přivezlo několik dodávek zbraní z Libanonu od příslušníků OOP do Itálie, kde si je kromě jiných skupin rozdělily i ETA a IRA.⁷¹ Členové IRA také provedli stovky bankovních loupeží a někdy dokonce vybírali výpalné. Přívrženci IRA mimo jiné zneužívali zemědělský dotační systém Evropské unie k obohacování až o miliony dolarů za rok. Využíváním různých daní v Irské republice a v Severním Irsku vydělali další finance při pašování zboží. Dalšími ilegálními činnostmi, kterými získávali peníze, byly únosy a vydírání, nebo podvody, při kterých docházelo ke krácení daní. IRA se však nebála získávat i peníze z běžného podnikání. V katolických čtvrtích na území Severního Irsku již od 70. let vlastnila velké taxikářské firmy, družstva, supermarkety i řeznictví.⁷²

IRA nedostávala od mecenášských států ovšem pouze finance, ale rovnou také dodávky zbraní. Často měla mezinárodní spolupráce formu výměnného

---

⁶⁷ O'BRIEN, Brendan. *Dlouhý boj: IRA & Sinn Féin: od ozbrojeného boje k mírovým rozhovorům*. Brno: „Zvláštní vydání...“, 2003, s. 119

⁶⁸ HOFFMAN, Bruce. *Inside Terrorism*. New York: Columbia University Press, 2006, s. 264

⁶⁹ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 166

⁷⁰ *Euroterrorism*. Transnational Terrorism, Security & Rule of Law, Contextual papers, 2008.

Dostupné online: <http://www.transnationalterrorism.eu/tekst/publications/Euroterrorism.pdf>, s. 11

⁷¹ NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Praha: Metafora, 2007, s. 118

⁷² NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Praha: Metafora, 2007, s. 285

obchodu, kdy IRA dostávala zbraně od palestinských teroristů za to, že jim ve svých táborech na oplátku umožňovala výcvik.⁷³ V polovině sedmdesátých let se ale ozbrojené skupiny jako IRA začaly odpoutávat od struktur studené války a naučily se od svých sponzorů provozovat vlastní nelegální obchody.⁷⁴

Co se týče domácí podpory, tak IRA se podobně jako ETA mohla těšit asi 20 až 30 procentní lidové podpoře severoirského obyvatelstva.⁷⁵

2.3. OOP

2.3.1. Historický vývoj

Organizace pro osvobození Palestiny byla založena v roce 1964 při příležitosti konference k projednání izraelského plánu na odklonění toku Jordánu. OOP byla vyhlášena jako oficiální palestinský zástupce v Lize arabských států. Cílem nové organizace bylo vytvořit nový nezávislý a sekulární stát a svěřit Palestincům odpovědnost za budoucnost své země. Vedení OOP navíc vytvořilo i bojovou frakci nazvanou Palestinská osvobozenecská armáda (PLA). V prvních letech po založení nebyla organizace nijak aktivní. Arabské myšlení značně poznamenala šestidenní válka v roce 1967, při níž byly Izraelem poraženy armády Egypta, Jordánska a Sýrie. O dva roky později byl zvolen Jásir Arafat výkonným předsedou OOP a pod OOP se sdružilo několik organizací, které neměly většinou problém vést ozbrojený boj s Izraelem. Nejvýznamnější skupinou byl Fatah, který byl pod velením právě Jásira Arafata. Jásir Arafat byl v této době považován za hrdinného revolučního vůdce a jeho rostoucí sláva inspirovala mnoho mladých Arabů ke vstupu do teroristických organizací s cílem uskutečnit revoluci.⁷⁶ Dalšími důležitými uskupeními byly Lidová fronta za osvobození Palestiny (LFOP, resp. PFLP) řízená Georgem Habbásem a později Wadím Haddádem, Demokratická fronta za osvobození Palestiny (DFOP, resp. DFLP) a další menší

---

⁷³ BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, 1997, s. 100

⁷⁴ NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Praha: Metafora, 2007, s. 88

⁷⁵ SÁNCHEZ-CUENCA, Ignacio. The Dynamics of Nationalist Terrorism: ETA and the IRA. *Terrorism and political violence*. 2007, vol. 19, no. 3, s. 301

⁷⁶ POST, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, s. 33

skupiny. Již od šestidenní války v roce 1967 začal být terorismus favorizovaným způsobem dosahování politického cíle, a dá se tedy mluvit o zrodu blízkovýchodního terorismu. Jak už bylo řečeno, Organizace pro osvobození Palestiny zastřešovala mnoho skupin, které se pouštěly do teroristických akcí. V této práci se zabývám mezinárodní spoluprací třetí vlny, mohou tedy být relevantní i jiné skupiny provozující sekulární palestinský terorismus a mohou být pouze minimálně spojeny s OOP. Takovou organizací může být například organizace Černé září či LFOP – hlavní velení, odnož od LFOP.

Od konce šedesátých let začala OOP prostřednictvím svých menších skupin organizovat atentáty, útoky, únosy osob a velice častými se staly únosy letadel, což bylo na poli terorismu skutečná novinka. Jelikož se útoky nesoustředily na domácí území Izraele, stal se blízkovýchodní terorismus skutečným internacionálním terorismem. Pro tuto práci je relevantní období od konce šedesátých let do druhé poloviny let osmdesátých, které je signifikantní svým mezinárodním napojením na sponzorské státy a jiné teroristické skupiny a teroristické činy, mezi kterými byly příznačné právě únosy letadel a vydírání při dojednávání o propuštění rukojmích. Jednou z neaktivnějších skupin byla Lidová fronta pro osvobození Palestiny, která se definovala jako marxistická⁷⁷ a zapadá tedy do schématu Rapoportovy třetí vlny.

V červenci 1968 unesla LFOP letadlo El Al a donutila ho přistát v Alžíru. Nakonec se však podařilo vyjednat dohodu a rukojmí byla propuštěna za možnost svobodného odchodu teroristů. Jeden z prvních mezinárodních únosů letadel se odehrál v srpnu 1969 na římském letišti Fiumicino, kdy dva Palestinci přepadli letoun mířící do Damašku. Po evakuaci cestujících ho vyhodili do povětří. V únoru 1970 LFOP způsobila explozi letadla Swissairu, zemřelo téměř padesát cestujících. Šestáho září stejného roku došlo dokonce k třem únosům letadel najednou, v této souvislosti byla zatčena Leila Cháledová, která proslula právě teroristickými útoky na letadla, načež bylo uneseno další letadlo, jehož cestující měli být vyměněni za palestinskou teroristku. Poté, co se toto uskutečnilo, první tři letadla byla prázdná zničena. V únoru 1972 bylo uneseno letadlo německé Lufthansy, za propuštění inkasovala organizace pět milionů dolarů.⁷⁸ O tři měsíce

---

⁷⁷ *Světový terorismus: encyklopedie*. Praha: Svojtka a Co., 2001, s. 296

⁷⁸ *Světový terorismus: encyklopedie*. Praha: Svojtka a Co., 2001, s. 296, BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, 1997, s. 127

později ve spolupráci s Japonskou rudou armádou postřílela 25 Izraelců na letišti v Lodu. V roce 1976 vygradovala taktika únosů letadel, kdy Palestinci z LFOP spolu s „kolegy“ z německé Frakce Rudé armády (RAF) donutili letoun Air France přistát v Entebbe v Ugandě. Rukojmí byla naštěstí po pár dnech vysvobozena izraelským komandem. O rok později v říjnu 1977 uneslo komando palestinských teroristů letadlo Lufthansy do somálského Mogadiša. Akce mimo jiné souvisela s únosem Hanse-Martina Schleyera v Německu teroristy RAF a vězňenými členy též organizace, ale členové RAF se konkrétního únosu přímo neúčastnili.⁷⁹ Rukojmí byla osvobozena bez ztrát na životě tentokrát německou protiteroristickou jednotkou. Ke konci 70. let se akce mezinárodního charakteru stávaly méně častými.

Další palestinskou teroristickou skupinou byla Organizace černé září, která vznikla až v roce 1970 z členů Fatahu jako reakce na vykázaní OOP jordánským královstvím. Kromě obligátních únosů letadel provedli členové této organizace nechvalně proslulý únos izraelské výpravy na Letních olympijských hrách v Mnichově v roce 1972. Osvobozující akce nebyla úspěšná a devět rukojmích zahynulo. Úspěch nepřinesla ani teroristům, protože se jim nepodařilo donutit izraelskou vládu k propuštění dvou set vězňů OOP. V souvislosti s touto organizací je třeba ještě zmínit – kromě dalších únosů letadel – i vraždu izraelského konzula dopisní pumou v Londýně v září 1972 a zastřelení několika příslušníků diplomatických sborů Spojených států a Belgie na začátku března 1973. Brzy poté začala tato organizace mizet z mezinárodní scény. Uvolnila tak místo jiným teroristickým skupinám, například Organizaci Abu Nidala či dalším uskupením v rámci OOP. Snad nejlepším příkladem palestinské teroristické akce s mezinárodním přesahem byl únos asi šedesáti lidí, mimo jiné jedenácti ministrů ropného průmyslu zemí OPEC ve Vídni 26. prosince 1975. Útok totiž vedl venezuelský rodák Carlos zvaný Šakal za účasti členů LFOP a RAF. Pravděpodobným podporovatelem celé akce byla Libye, resp. plukovník Muammar Kaddáfí.⁸⁰ V 80. letech začal sekulární palestinský terorismus v širokém rámci OOP upadat a bylo provedeno znatelně méně teroristických útoků. Například roku 1985 byla unesena italská loď Achille Lauro. Teroristé

---

⁷⁹ DAŇKOVÁ, Šárka. *RAF – Frakce Rudé armády: tři generace teroristů*. Praha: NLN, 2006, s. 83

⁸⁰ BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, 1997, s. 131

v tomto případě zaznamenali úspěch hlavně tak, že způsobili názorové neshody mezi americkou a italskou vládou na propouštění únosců.⁸¹ V roce 1993 se Organizace pro osvobození Palestiny vzdala terorismu jako cesty k prosazování svých cílů.

2.3.2. Financování a podpora

Organizace pro osvobození Palestiny jakožto zástupce Palestinců v boji za vlastní stát získala pochopitelnou podporu většiny arabských států. Saúdská Arábie a Liga arabských států se zavázaly k podpoře činnosti organizace několika miliony dolarů.⁸² Finanční podporu konkrétně teroristické činnosti otevřeně přiznávaly některé další státy. Snad nejznámějším příkladem bude Kaddáfího Libye. Díky příjmům z ropy mohla podporovat palestinské teroristy, stejně jako jiné skupiny jako IRA či africké teroristy. Za úspěšně provedené akce navíc poskytovala i jakési finanční prémie, jako v případě únosu na mnichovských LOH či za únos ministrů OPECu.⁸³ Únosy letadel organizované LFOP byly také v začátku podnikeny i snahou získat ekonomickou nezávislost na arabských sponzorech, protože některé aerolinie ochotně platily po únosu za ochranu před dalším případným útokem. „Peníze za ochranu se tak záhy staly pro mezinárodní ozbrojenou komunitu cenným zdrojem příjmů. Letecké společnosti byly svolné poskytovat dobrovolné příspěvky; jejich zaplacení se považovalo za jakýsi druh pojištění proti únosům“.⁸⁴ Ročně tak OOP z těchto zdrojů inkasovala 5 – 10 milionů dolarů.⁸⁵ Miliony dolarů OOP rovněž posílaly i ropné společnosti včetně OPEC.⁸⁶ OOP rovněž získávala příjmy z trestné činnosti. Přepadením British Bank of the Middle East získala značnou sumu, kterou se jí později podařilo vyprat a úspěšně investovat, z čehož měla zdroj příjmů, třeba i v podobě cenných

---

⁸¹ BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, 1997, s. 132

⁸² BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, 1997, s. 123

⁸³ NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Praha: Metafora, 2007, s. 65

⁸⁴ NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Praha: Metafora, 2007, s. 89

⁸⁵ NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Praha: Metafora, 2007, s. 90

⁸⁶ Ibid.

papírů.⁸⁷ OOP dokonce získala právo na některých územích vybírat daně. Zvláště pašerácký byznys byl značně zatížen daní. Z ilegální činnosti přicházela také jistá suma peněz. Další příjem byl z kontroly obchodu s drogami, někdy ho OOP dokonce sama organizovala. OOP byla tedy výdělečně činná a finance z vlastních aktivit převyšovaly ty posílané od jejích arabských sponzorů, čímž si udržovala jistou nezávislost. OOP však nepoužívala peníze jen na financování terorismu, ale i na běžný chod organizace a na pravidelné platy jejím členům a frakcím.

---

⁸⁷ NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Praha: Metafora, 2007, s. 92

3. Mezinárodní spolupráce

V této kapitole nejprve nastíním nejdůležitější momenty mezinárodní spolupráce palestinských teroristů s evropskými. Poté se zaměřím na vzájemnou spolupráci ETA a IRA, popř. na spojení s jinými skupinami či státy ve vztahu k oběma teroristickým organizacím. Ve třetí podkapitole zkusím ve stručnosti vyzkoumat, zda-li tato spolupráce měla vliv na efektivitu jejich činnosti. Tuto efektivitu budu měřit na základě výskytu teroristických incidentů podle databáze Global Terrorist Database.

3.1. Mezinárodní spojení OOP a evropských teroristických skupin

Jak už bylo zmíněno, teroristické skupiny v rámci Organizace pro osvobození Palestiny úzce spolupracovaly s evropskými teroristickými organizacemi. Poněvadž je mezinárodní spolupráce jedním z klíčových znaků třetí vlny terorismu, považuji za nutné zmínit alespoň nejdůležitější a nejznámější aspekty mezinárodní spolupráce frakcí OOP a evropských levicových skupin. Navíc je to jistě důležité také z toho důvodu, že tato spolupráce silně ovlivnila samotný evropský terorismus 70. a 80. let.

Asi nejvýznamnější spolupráce existovala mezi OOP a RAF. Ačkoliv se touto radikálně levicovou organizací zabývám jen v tomto kontextu, považuji za nutné ji jen ve zkratce představit. Frakce Rudé Armády (nebo také skupina Baader – Meinhofové) se zformovala na konci šedesátých let z radikálního studentstva, které požadovalo změnu politického i ekonomického uspořádání. Od sedmdesátých let prosazovala své cíle cestou terorismu. Hlavními činy RAF byly atentáty, únosy a bombové útoky. Po zatčení hlavního tria první generace (Baadera, Meinhofové a Ensslinové) pokračovaly v činnosti další generace do rozpuštění v roce 1998. Podobné krajně levicové organizace existovaly v té době i v Itálii (Rudé brigády), Francii (Přímá akce) či Belgii (Bojující komunistické buňky).

Uvnitř RAF vznikla již v začátku její působnosti roku 1970 potřeba zajistit si bojovou přípravu. Právě proto se RAF napojila na Fatah a v červnu odletěla do výcvikového tábora v Jordánsku, kde pod dozorem členů Fatahu a LFOP absolvovala střelecký výcvik, fyzická cvičení a nácvik guerillových bojových taktik.⁸⁸ Spolupráce s palestinskými kolegy se však příliš nepovedla, teroristé měli spory ohledně disciplíny, role žen a navíc se rozhořely i osobní spory, kdy například Palestinci považovali Andrease Baadera za zbabělce.⁸⁹ Již v srpnu se členové RAF vrátili zpět do Německa.⁹⁰

Teroristé z Frakce Rudé Armády spolupracovali s Palestinci v případě únosu izraelských atletů na mnichovské olympiádě v roce 1972, kdy poskytli nejen nezbytnou materiální podporu operace,⁹¹ ale pomáhali také při plánování a v logistice.⁹² Dále spolupracovali i při společné akci teroristů z RAF a LFOP roku 1975 při únosu ministrů OPECu, kdy dva německé teroristy a tři Palestince řídila obávaná nechvalně proslulá ikona mezinárodního terorismu Carlos.⁹³ Obě tyto akce se pravděpodobně uskutečnily v rámci dříve uzavřeného paktu o solidaritě a akční jednotě mezi Palestinci a členy RAF.⁹⁴

Spolupráce palestinských teroristů s evropskými levicovými extrémisty byla ve druhé polovině 70. let typická v oblasti únosů letadel. V červnu 1976 bylo uneseno letadlo Air France, které bylo donuceno přistát na ugandském letišti v Entebbe. Teroristé požadovali propuštění kolegů vězněných po celém světě. Na únosu se kromě Palestinců z LFOP podíleli také dva příslušníci německých Revolučních buněk (RZ), kteří byli v následné úspěšné osvobozovací akci zabiti.⁹⁵ Ashley Brown uvádí, že se na plánování akce velmi pravděpodobně podílel i

---

⁸⁸ DAŇKOVÁ, Šárka. *RAF – Frakce Rudé armády: tři generace teroristů*. Praha: NLN, 2006, s. 29

⁸⁹ POST, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, s. 128

⁹⁰ DAŇKOVÁ, Šárka. *RAF – Frakce Rudé armády: tři generace teroristů*. Praha: NLN, 2006, s. 29

⁹¹ BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, 1997, s. 129

⁹² POST, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, s. 129

⁹³ BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, 1997, s. 130

⁹⁴ BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, 1997, s. 129

⁹⁵ DAŇKOVÁ, Šárka. *RAF – Frakce Rudé armády: tři generace teroristů*. Praha: NLN, 2006, s. 83

Carlos zvaný Šakal, který byl napojen na LFOP.⁹⁶ Na podzim stejného roku se uskutečnil další výcvik RAF v Jemenu.⁹⁷

V říjnu 1977 palestínští teroristé unesli Boeing 737 Lufthansy mířící z letiště na Mallorce do Frankfurtu nad Mohanem. Požadovali 15 milionů dolarů, propuštění dvou vězňů LFOP z tureckého vězení a navíc se ztotožnili s požadavky RAF na propuštění hlavních představitelů první generace RAF.⁹⁸ Na tomto únosu se však Němci účastnili pouze nepřímo. Měsíc před únosem se údajně sedm členů RAF setkalo s Palestinci v Bagdádu, kde se seznámili s plánem na únos a projevíli souhlas s tímto plánem.⁹⁹ Sami teroristé RAF na podporu svých druhů ve věznici unesli předsedu německého Svazu zaměstnavatelů Hannse Martina Schleyera a za jeho propuštění žádali na oplátku propuštění již zmíněné první generace RAF. Poté, co byl tedy letoun unesen, únosci Hanse Martina Schleyera označili cíle palestinského komanda za vlastní.¹⁰⁰ Kromě pilota, který byl zavražděn, byli všichni rukojmí osvobozeni německou protiteroristickou jednotkou. Poté většina předních uvězněných členů RAF spáchala sebevraždu. Následně byl zavražděn i předseda Svazu zaměstnavatelů.

Spolupráce teroristů z LFOP s RAF pokračovala i po roce 1977, kdy se západoněmečtí teroristé zdržovali ve výcvikovém táboře v Jemenské lidové demokratické republice a spolu s Palestinci trénovali střelbu, boj zblízka i manipulaci s výbušninami.¹⁰¹ Například v roce 1979 bylo palestinskými teroristy cvičeno kromě Italů a Japonců i 26 Němců. Kromě samotného tréninku dostali západní teroristé i zbraně, azyl, finanční pomoc, nebo prostřednictvím OOP i kontakty na Sovětský svaz.¹⁰² Palestínští teroristé přijali členy RAF i v roce 1980, aby se u nich v Jemenu pocvičili ve střelbě a zacházení se zbraněmi.¹⁰³ Kromě

---

⁹⁶ CRENSHAW, Marsha, PIMLOTT, John (eds.). *Encyklopedie světový terorismus*. Praha: Svojtka a Co. 2001, s. 304

⁹⁷ DAŇKOVÁ, Šárka. *RAF – Frakce Rudé armády: tři generace teroristů*. Praha: NLN, 2006, s. 174

⁹⁸ BECKER, Jullian. *The PLO: The Rise and Fall of the Palestine Liberation Organization*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1984, s. 190

⁹⁹ DAŇKOVÁ, Šárka. *RAF – Frakce Rudé armády: tři generace teroristů*. Praha: NLN, 2006, s. 83

¹⁰⁰ DAŇKOVÁ, Šárka. *RAF – Frakce Rudé armády: tři generace teroristů*. Praha: NLN, 2006, s. 83 - 84

¹⁰¹ DAŇKOVÁ, Šárka. *RAF – Frakce Rudé armády: tři generace teroristů*. Praha: NLN, 2006, s. 98

¹⁰² BECKER, Jullian. *The PLO: The Rise and Fall of the Palestine Liberation Organization*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1984, s. 192

¹⁰³ DAŇKOVÁ, Šárka. *RAF – Frakce Rudé armády: tři generace teroristů*. Praha: NLN, 2006, s. 96

výcvikových možností poskytovali Palestinci uprchlým teroristům azyl v Bejrútu. Několika členům RAF bylo poskytnuto přístřeší i falešné dokumenty.¹⁰⁴ Kromě blízké spolupráce a účasti RAF ve výcvikových táborech LFOP byla OOP otevřena i dalším západoevropským skupinám (jako například Hnutí 2. června, Revoluční buňky, Rudé brigády), které mohly využít azylové pohostinství OOP v Bejrútu či nabídky zbraní.¹⁰⁵

OOP samozřejmě udržovala kontakty nejen s evropskými levicovými ozbrojenými skupinami. Spolupracovala pochopitelně i s nacionalisticko-separatistickými organizacemi (jako např. s IRA), k nimž měla pochopitelně ideově také velmi blízko.

Také Irská republikánská armáda obdržela trénink a zbraně od OOP. Celých 45 členů IRA dostalo azyl zprostředkovaný OOP. Výcviku v táboře LFOP se údajně účastnil i Thomas MacMahon, obviněný z vraždy Lorda Mountbattena v roce 1979. Irští teroristé, tentokrát z INLA, prý zkonstruovali podle palestinského vzoru bombu, kterou byl zabit stínový ministr pro Severní Irsko Airey Neave.¹⁰⁶ Spojení Palestinců s irskými nacionalisty dokládá i pětiletá dodávka zbraní z Bejrútu, která byla určena pro IRA, ale bohužel pro ni byla v únoru 1978 zadržena v Antverpách.¹⁰⁷

Výcvikové tábory OOP v Libanonu navštěvovali i teroristé ze Španělska, Francie, Turecka, Řecka i dalších neevropských zemí. Pro zahraniční teroristy byly k dispozici tři hlavní výcvikové tábory: Šatíla, Burdž al-Baradžneh a Damour. Baskičtí separatisté byli cvičeni především v Šatíle spolu s Italy a Němci. Avšak v roce 1979 se přes 100 rekrutů ETA zúčastnilo výcvikového kurzu v Burdž al-Baradžneh v Bejrútu a v Hamariyah v Sýrii.¹⁰⁸ I když podle Libanonské tajné služby tam existovaly další dva nebo tři tábory, hlavním táborem pro evropské teroristy byl první jmenovaný.¹⁰⁹

---

¹⁰⁴ BECKER, Jullian. *The PLO: The Rise and Fall of the Palestine Liberation Organization*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1984, s. 192

¹⁰⁵ BECKER, Jullian. *The PLO: The Rise and Fall of the Palestine Liberation Organization*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1984, s. 277

¹⁰⁶ BECKER, Jullian. *The PLO: The Rise and Fall of the Palestine Liberation Organization*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1984, s. 193

¹⁰⁷ BECKER, Jullian. *The PLO: The Rise and Fall of the Palestine Liberation Organization*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1984, s. 277

¹⁰⁸ BECKER, Jullian. *The PLO: The Rise and Fall of the Palestine Liberation Organization*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1984, s. 191

¹⁰⁹ BECKER, Jullian. *The PLO: The Rise and Fall of the Palestine Liberation Organization*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1984, s. 276

3.2. ETA a IRA a evropská spolupráce

V této podkapitole se budu věnovat vzájemné spolupráci ETA a IRA, popř. vztahu jiných subjektů k oběma těmto organizacím.

O financování a podpoře už bylo psáno dříve. Nyní je ale důležité zmínit, že tato podpora umožňovala i užší kooperaci mezi teroristickými subjekty. Vzestup mezinárodní teroristické spolupráce byl možný především kvůli sponzorským darům od Kaddáfího Libye nebo od Sovětského svazu, i když Sovětský svaz trvale odmítal zapojení do podpory terorismu. Po otevření archivů po skončení studené války však bylo dokázáno, že existovaly vazby mezi teroristickými skupinami RAF, Rudými brigádami (BR) a ETA pod dohledem KGB.¹¹⁰ V kontrastu se Sovětským svazem se Libye zdála méně váhavá v provokování jiných států otevřenou podporou teroristických útoků a poskytováním útočišť pro teroristy. Ve své době se mělo za to, že je toto spojení prokázáno. Kaddáfí byl schopný finančně podporovat teroristické aktivity z výtělků z ropy.¹¹¹ O dodávkách zbraní zde již byla řeč, je třeba ještě připomenout, že tyto zbraně většinou původně obdržel od Sovětského svazu.¹¹² Nejvýraznější podporou teroristických hnutí od Sovětského svazu a Libye bylo zorganizování výcvikových táborů pro mnoho teroristických organizací. Z předchozí kapitoly je zřejmé, že se členové ETA a IRA mohli setkávat v palestinských výcvikových táborech. Členové PIRA se totiž občas zdržovali v Palestině, ale spolupráce s Araby byla údajně komplikovaná a neplodná.¹¹³

Mezi teroristickými skupinami můžeme rozlišovat tzv. měkké nebo tzv. tvrdé spojení. Měkké spojení mezi dvěma teroristickými subjekty znamená například solidaritu, ideologickou podobnost, ideologický vliv, podobnou strategii. Tvrdé spojení znamená uzavírání společenství mezi subjekty, ovlivňování metod a taktiky, logistické spojení, společné útoky, výcviky, poskytování zbraní a financí.

---

¹¹⁰ *Euroterrorism*. Transnational Terrorism, Security & Rule of Law, Contextual papers, 2008, s. 14

¹¹¹ *Euroterrorism*. Transnational Terrorism, Security & Rule of Law, Contextual papers, 2008, s. 14

¹¹² THACKRAH, John R. *Dictionary of Terrorism*. London: Routledge, 2004, s. 103

¹¹³ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 98

Samotné spojení mezi ETA a IRA vychází z podobnosti cíle, kterého chtějí dosáhnout (separatismus či iredenta), ideologické blízkosti, nebo proto, že patří k nejstarším organizacím v Evropě. Už to, že obě skupiny chtějí nezávislost, je spojuje. Toto spojení je předurčuje k tomu, aby si navzájem pomáhaly, ať už v otázkách výcviku či dodávkách zbraní a financí.

Nejdůležitější pro tento výzkum je spojení mezi teroristickými skupinami ETA a IRA. Obě organizace měly podobné cíle: dosáhnout nezávislosti svých oblastí na utlačovatelském státě. Stejně jako chtěli Irové nezávislost na Velké Británii, tak chtěli Baskové nezávislost na frankistickém Španělsku, později však bojovali i proti demokraticky zvolené vládě. Tato podobnost cílů svedla tyto skupiny dohromady a vzájemně si pak vyměňovaly mezi sebou know-how. O spojení těchto organizací spekulovaly v sedmdesátých a osmdesátých letech noviny v celé Evropě.¹¹⁴

Jedním z důvodů pro spojení mezi ETA a IRA mohl být nedostatek zbraní a know-how, které by byly při spojení snadněji dostupné, a kdyby se naskytla příležitost, tak se prostředky rozdělí mezi obě organizace. Od roku 1972 díky pochopení této výhody spolu mají polooficiální přátelské vztahy.¹¹⁵

Mezi IRA a ETA tedy můžeme vidět nejdříve jednoznačné měkké spojení - obě se snaží ničit režim, který je podle nich utlačuje. Tato měkká spojení brzy vyústila v tvrdá spojení. Na začátku sedmdesátých let byly zorganizovány dvě tajné návštěvy Josého Echebarriety v Dublinu, aby zprostředkoval spojení s IRA. José Echebarrieta byl v té době jedním z nejvlivnějších členů ETA. Baskičtí vůdci se setkali v roce 1971 se šéfem IRA Seanem MacStiofainem. Baskové údajně nabízeli zbraně za možnost výcviku v použití výbušnin. Toto partnerství se stalo konkrétnější v květnu 1972, kdy zástupci ETA, IRA a FLB (Fronta za osvobození Bretaně) podepsali společné komuniké.¹¹⁶

Odborníci zabývající se terorismem Christopher Dobson a Ronald Payne upozorňují, že ETA se v mnohém učila od Irské republikánské armády, stejně jako se v té době učily od sebe např. RAF a Rudé brigády a další teroristické skupiny. Díky IRA ETA zlikvidovala členy vládních složek Guardia Civil a

---

¹¹⁴ *Euroterrorism*. Transnational Terrorism, Security & Rule of Law, Contextual papers, 2008, s. 13

¹¹⁵ *Euroterrorism*. Transnational Terrorism, Security & Rule of Law, Contextual papers, 2008, s. 19

¹¹⁶ *Euroterrorism*. Transnational Terrorism, Security & Rule of Law, Contextual papers, 2008, s. 25

Policia Nacional, ačkoliv plně nesdílela taktiku IRA, především v oblasti bombových útoků. Skutečnost, že IRA fakticky trénovala členy ETA, je zřetelná zejména v podobnosti dvou útoků na vysoké činitele. Tato podobnost byla především technického charakteru a souvisela se sestavením výbušniny při atentátu na španělského předsedu vlády admirála Carrera Blanka, Frankova ustaveného nástupníka, v prosinci 1973 a při atentátu na britského velvyslance v Dublinu Christophera Ewarta-Biggse v červenci 1976. Vražda admirála Blanka měla být vysoce náročným podnikem žádající technickou vyspělost spiklenců, a proto Dobson a Payne věří, že v tomto případě ETA spolupracovala s IRA a možná i s KGB, ačkoliv ETA to popírá.¹¹⁷

Samotná KGB (a její předchůdci) podporovala terorismus už před rokem 1920. Od 60. let ale pomoc teroristům popírala. Svou přízeň posuzovala ideologicky, takže skupiny jako IRA nebo ETA, které se profilyovaly jako marxisticko-leninské nebo protiimperialistické často obdržely od KGB podporu. KGB se ovšem nestyděla příležitostně podporovat i pravicové teroristy, aby provokovala západní země.¹¹⁸ Jan Frank ale říká, že spolupráce IRA se zeměmi východního bloku a SSSR se nikdy nerozvinula, zůstalo u nepřímých dodávek zbraní z Československa či SSSR. Frank se opírá o publikaci J. Barrona *Secret work of Society's secret agents*, která upozorňuje, že KGB sice iniciovala výcvik členů PIRA a OIRA na Kubě, kde byli jednáni pověřeni i Češi, ale KGB prý dávala přednost OIRA kvůli větší ideologické spřízněnosti na rozdíl od PIRA, která nepřijala politickou dimenzi třídního boje.¹¹⁹

Od osmdesátých let nastává úpadek spojenectví mezi ETA a IRA v důsledku ztráty podpory Libye a Sovětského svazu a zvýšení aktivity represivních složek. Ačkoliv většina teroristických organizací třetí vlny již zanikla, ETA a IRA jsou v určitých podobách stále funkční a dodnes mají spojení.¹²⁰

Tyto organizace však neměly spojení jen mezi sebou navzájem. Podle databáze Terrorist Organization Profile na Univerzitě v Marylandu IRA měla či

---

¹¹⁷ *Euroterrorism*. Transnational Terrorism, Security & Rule of Law, Contextual papers, 2008, s. 24

¹¹⁸ *Euroterrorism*. Transnational Terrorism, Security & Rule of Law, Contextual papers, 2008, s. 17

¹¹⁹ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 99

¹²⁰ *Euroterrorism*. Transnational Terrorism, Security & Rule of Law, Contextual papers, 2008, s. 31

má ještě několik spojenců. Kromě předpokládaného spojení s ETA zde ještě jsou předpokládána spojení s irskou Catholic Reaction Force (CRF) a s portugalskou organizací Popular Forces of April 25, která je dnes již neaktivní.¹²¹

ETA (mimo spojení s IRA) udržovala spojení s dnes již neaktivní venezuelskou Rudou vlajkou, předpokládalo se spojení s další neaktivní skupinou International Revolutionary Action Group, která působila ve Francii, a od 90. let spojení s francouzskou baskickou teroristickou organizací Gazteriak.¹²²

3.3. Vliv spolupráce na efektivitu teroristické činnosti

Stejně jako autoři studie Euroterrorism¹²³ vycházím z hypotézy, že ze spolupráce spřízněné skupiny profitují. Pokusím se krátkým exkurzem prokázat, že spolupráce ETA a IRA byla pro obě skupiny prospěšná, protože díky sdílení společného know-how, zbraní a kontaktů na jiné skupiny určitě zvyšovaly své šance na profesionálnější vedení teroristických kampaní, co se týče teroristických incidentů, potažmo na přiblížení se sledovanému cíli, v jejich případě tedy dosažení nezávislosti.

Jak již bylo ukázáno, ETA a IRA na sebe měly kontakty minimálně od roku 1971. Pokusím se zhodnotit, zda tyto organizace zaznamenaly změnu v kvalitě (počtu mrtvých či zraněných, výběru cílů) či kvantitě incidentů po tomto roce. Pro výzkum využiji databázi Global Terrorism Database pod University of Pennsylvania v rámci projektu A Center of Excellence of the U.S. Department of Homeland Security.¹²⁴ Tato databáze však zaznamenává incidenty od roku 1970 dále. Pro analýzu si tedy stanovím časové období od roku 1970 maximálně do roku 1980 a podle výskytu incidentů zhodnotím, zda na to mohla mít vliv mezinárodní spolupráce těchto skupin.

---

¹²¹ http://www.start.umd.edu/start/data/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=55

¹²² http://www.start.umd.edu/start/data/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=31

¹²³ *Euroterrorism*. Transnational Terrorism, Security & Rule of Law, Contextual papers, 2008, s.

27

¹²⁴ <http://www.start.umd.edu/gtd/>

Nejprve se zaměřím na ETA. Podle databáze se za rok 1970 a 1971 stalo pouze pět incidentů, není však jasné, zda byli nějací mrtví či zranění. V následujících dvou letech už bylo incidentů sedm s minimálně čtyřmi mrtvými a jedním zraněným. Zatímco v prvních letech se teroristé specializovali spíše na únosy zahraničních diplomatů, v dalších letech byly častější atentáty či bombové útoky. Poslední útok ETA roku 1973 zavinil smrt admirála Blanca, o jehož podobnosti s útokem IRA na Ewarta-Biggse již byla řeč. V roce 1974 proběhlo již 10 incidentů, v roce 1975 již bylo 32 incidentů, při kterých zemřely již více než dvě desítky lidí, ale eskalace násilí probíhala dále, např. v roce 1979 se uskutečnilo okolo 200 incidentů.¹²⁵

IRA sázela od počátku na bombové útoky a atentáty. Za rok 1970 provedla pouhých 7 akcí, při kterých však zemřelo 13 lidí. V roce 1971 její rukou zemřelo 77 lidí při 60 incidentech. Následující rok byl nejkrvavějším rokem vůbec, kdy IRA zabila přes 200 lidí a uskutečnila 162 incidentů. V roce 1973 bylo zaznamenáno přes 100 incidentů s přibližně stejným počtem mrtvých. Statistika následujících let se držela přibližně na úrovni roku 1973.¹²⁶

U obou organizací je zřejmé, že zatímco v letech 1970 a 1971 bylo provedeno relativně málo akcí, v následujících dvou letech se jejich počet zvýšil, zvláště u IRA. Výsledky analýzy naznačují, že mezinárodní spojení obou skupin mohlo mít vliv na četnost či závažnost teroristických incidentů. Je však třeba vzít v úvahu, že v té době to mohly ovlivnit i jiné faktory – především politické prostředí v Irsku a Španělsku. Z předchozích kapitol však již víme o možné spolupráci při přípravách atentátů na vysoké státní činitele či o společných výcvicích a dodávkách zbraní. Vzhledem k tomuto a výsledkům mého stručného výzkumu je pravděpodobné, že určitý vliv na zefektivnění jejich činnosti tato spolupráce měla, ať už na kvalitativní nebo kvantitativní aspekty těchto činů.

---

¹²⁵ <http://www.start.umd.edu/gtd/search/>, zadané parametry: incidenty mezi lety 1970 a 1980, pachatel Baskická vlast a svobody (ETA)

¹²⁶ <http://www.start.umd.edu/gtd/search/>, zadané parametry: incidenty mezi lety 1970 a 1980, pachatel Irská republikánská armáda (IRA)

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala mezinárodní spoluprací teroristických skupin třetí vlny terorismu. Třetí vlna, charakterizovaná ideologicky jako levicová či levicově nacionalisticko-separatistická, či časově v období od konce 60. let maximálně do závěru století, v sobě pojímala desítky teroristických skupin. Mezi nejznámějšími jsou Irská republikánská armáda, baskická ETA a Organizace pro osvobození Palestiny, které jsou klíčové pro tuto práci. Typickým znakem této vlny je právě mezinárodní spolupráce, která byla patrná také mezi posledně jmenovanými organizacemi. Toto spojení mezi skupinami bylo více než zřejmé především v 70. a 80. letech, kdy byla tato spolupráce také nejintenzivnější. O všech těchto aspektech pojednává má bakalářská práce.

V úvodní kapitole jsem si stanovil hypotézu a výzkumný záměr této práce. Po úvodní kapitole jsem se zaměřil na teoretické východisko mé práce – Rapoportovu teorii vln moderního terorismu – a ve stručnosti jsem představil každou vlnu, jejich charakteristické a odlišující rysy a příklady teroristické činnosti v rámci těchto vln. Ve druhé kapitole jsem představil třetí vlnu jako takovou a vyjmenoval nejdůležitější a nejznámější organizace této vlny. V jednotlivých podkapitolách jsem stručně nastínil historický vývoj, financování a podporu třech vybraných skupin – ETA, IRA a OOP. Ve třetí kapitole jsem se zaměřil na mezinárodní spolupráci těchto skupin. V první podkapitole jsem představil spolupráci evropských teroristických subjektů s palestinskými teroristy v rámci Organizace pro osvobození Palestiny. V druhé podkapitole jsem shrnul nejdůležitější aspekty mezinárodní spolupráce ETA a IRA, popř. i s jinými subjekty a ve třetí části zkoumal vliv této spolupráce na efektivitu teroristické činnosti ETA a IRA.

Mezinárodní spolupráce byla, kromě jiných, charakteristickým rysem třetí vlny terorismu. Spojení mezi evropskými skupinami navzájem i mezi evropskými a blízkovýchodními skupinami bylo v sedmdesátých a osmdesátých letech běžné. Teroristické organizace byly také nezdůvodněně podporovány spřízněnými státy, které jim zajišťovaly materiální potřeby i výcvik. Mezinárodní spolupráce tak spočívala ve sdílení výcviku, obchodu či dodávkách zbraní, předávání zkušeností či kontaktů na další subjekty.

Stanovená hypotéza byla, že mezinárodní spolupráce teroristických skupin ETA a IRA měla vliv na efektivitu jejich teroristické činnosti. Tuto efektivitu jsem zkoumal na základě vývoje počtu a závažnosti teroristických incidentů podle databáze Global Terrorist Database. U obou sledovaných organizací se četnost teroristických útoků v průběhu 70. let značně zvýšila. Je možné, že to ovlivňovaly i jiné faktory, ale výsledky naznačují, že tato spolupráce mohla mít vliv na efektivitu teroristické činnosti. Navíc vzájemná spolupráce mohla vést také ke sdílení nebo napodobování taktiky. I proto je možno dojít k závěru, že určitý vliv to na efektivitu teroristické činnosti (ať už z pohledu kvantitativního či kvalitativního) mělo.

Summary

The bachelor thesis titled „An international cooperation of the terrorist organizations in the third wave of terrorism“ is based on the theoretical concept of David C. Rapoport. This concept divides modern terrorism into four waves with its unique characteristics. This thesis focuses on the third wave characterized by an international cooperation of the terrorist organizations. The most important organizations of the third wave - The Irish Republican Army (IRA), Basque Homeland and Freedom (ETA) and The Palestine Liberation Organizations (PLO) - are the major topic of this thesis. The thesis deals with the historical development, financing and local or international support of these organizations. The most important facts about international cooperation of the terrorist groups are given in the thesis, in particular the facts about a cooperation of PLO with European terrorist organizations as well as about a cooperation of IRA and ETA. The main aim of the thesis is to discover potential influence of the cooperation between IRA and ETA on the effectivity of terrorist organizations actions. An analysis of frequency and seriousness of terrorist incidents of ETA and IRA at the time of their cooperation revealed an increased intensity of the terrorist incidents. Although many other factors might have influenced the results it is possible to conclude that the cooperation of terrorist organizations ETA and IRA had an effect on the activity of these organizations.

Zdroje a literatura:

Literatura neperiodická:

BECKER, Jillian. *The PLO: The Rise and Fall of the Palestine Liberation Organization*. Vyd. 1. London: Weidenfeld and Nicolson, 1984. 303 s. ISBN 0-297-78547-8.

BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, 1997. 190 s. Edice XX. století. ISBN 80-85928-45-0.

CARR, Caleb. *Dějiny terorismu: dějiny války proti civilistům*. Vyd. 1. Praha: Práh, 2002. 183 s. ISBN 80-7252-063-6.

DAŇKOVÁ, Šárka. *RAF – Frakce Rudé armády: tři generace teroristů*. Vyd. 1. Praha: NLN, 2006. 199 s. ISBN 978-80-7106-0017.

EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: MO ČR – AVIS, 2006. 303 s. ISBN 80-7278-326-2.

ENGLISH, Richard. *Armed struggle: the history of the IRA*. London: Pan Macmillan, 2004. 492 s. ISBN 0-330-49388-4.

FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2006. 222 s. ISBN 80-7254-735-6.

HOFFMAN, Bruce. *Inside Terrorism*. New York: Columbia University Press, 2006. 432 s. ISBN 0-231-51046-2.

NAPOLEONI, Loretta. *Teror s. r. o.: po stopách finančních zdrojů teroristických sítí*. Vyd. 1. Praha: Metafora, 2007. 518 s. ISBN 978-80-7359-107-6.

O'BRIEN, Brendan. *Dlouhý boj: IRA & Sinn Féin: od ozbrojeného boje k mírovým rozhovorům*. Brno: „Zvláštní vydání...“, 2003. 408 s. ISBN 80-85436-76-0.

POST, Jerrold M. *The Mind of the Terrorist: The Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. Vyd. 1. New York: Palgrave Macmillan, 2009. 311 s. ISBN 978-0-230-61269-3.

STRMISKA, Maxmilián. *Politický terorismus: úvod do studia politického terorismu v demokratických systémech*. Vyd. 1. Brno: MU v Brně, 1996. 104 s. ISBN 80-210-1360-5.

STRMISKA, Maxmilián. *Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebecu*. Vyd. 1. Brno: MPÚ MU, 2001. 109 s. ISBN 80-210-2721-5.

STRMISKA, Maxmilián. *Terorismus a demokracie: pojetí a typologie subverzívního teroristického násilí v soudobých demokraciích*. Vyd. 1. Brno: MPÚ MU, 2001. 103 s. ISBN 80-210-2755-X.

Světový terorismus: encyklopedie. Čes. vyd. 1. Praha: Svojtka a Co., 2001. 536 s. ISBN 80-7237-340-4.

THACKRAH, John R. *Dictionary of Terrorism*. Vyd. 2. London: Routledge, 2004. 318 s. 0-415-29821-0.

Literatura periodická:

ALONSO, Rogelio. Pathways Out of Terrorism in Northern Ireland and the Basque Country: The Misrepresentation of the Irish Model. *Terrorism and Political Violence*. 2004, vol. 16, no. 4, s. 695 – 713.

BROEK, Hanspeter Van Den. BORROKA - The Legitimation of Street Violence in the Political Discourse of Radical Basque Nationalists. *Terrorism and Political Violence*. 2004, vol. 16, no. 4, s. 714 – 736.

CRONIN, Audrey Kurth. Behind the Curve: Globalization and International Terrorism. *International Security*. 2002-2003, vol. 27, no. 3, s. 30 – 58.

DOUGLASS, William A., ZULAIKA, Joseba. On the Interpretation of Terrorist Violence: ETA and the Basque Political Process. *Comparative Studies in Society and History*. 1990, vol. 32, no. 2, s. 238 – 257.

MASTERS, Daniel. The Origin of Terrorist Threats: Religious, Separatist, or Something Else? *Terrorism and Political Violence*. 2008, vol. 20, no. 3, s. 396 – 414.

REINARES, Fernando. Who Are the Terrorists? Analyzing Changes in Sociological Profile among Members of ETA. *Studies in Conflict & Terrorism*. 2004, vol. 27, no. 6, s. 465 – 488.

ROBISON, Kristopher K., CRENSHAW, Edward M., JENKINS, J. Craig. Ideologies of Violence: The Social Origins of Islamist and Leftist Transnational Terrorism. *Social Forces*. 2006, vol. 84, no. 4, s. 2009 – 2026.

SÁNCHEZ-CUENCA, Ignacio. The Dynamics of Nationalist Terrorism: ETA and the IRA. *Terrorism and political violence*. 2007, vol. 19, no. 3, s. 289 - 306.

Elektronické zdroje:

Euroterrorism. Transnational Terrorism, Security & Rule of Law, Contextual papers, 2008. Dostupné online: <http://www.transnationalterrorism.eu/tekst/publications/Euroterrorism.pdf>, staženo 9.5.2010.

Global Terrorist Database, <http://www.start.umd.edu/gtd/>

RAPOPORT, David C. *The Four Waves of Modern Terrorism*. UCLA, Department of political science, 2004. Dostupné online: <http://www.international.ucla.edu/cms/files/Rapoport-Four-Waves-of-Modern-Terrorism.pdf>, staženo 16.6.2009.

Terrorist Organization Profiles, <http://www.start.umd.edu/start/data/tops/>